

Светът през 2025 г.

Как трябва да реагира
Европейският съюз?

ДОКУМЕНТ ЗА ОБСЪЖДАНЕ
м. НОЕМВРИ 2007 Г.

www.ein.eu

Светът през 2025 г.

Как трябва да реагира Европейският съюз

Съдържание

Предговор	4
Въведение	5
Обобщение	6
I. Европа в хармония със себе си	11
II. Бъдещите световни предизвикателства	13
III. Насоки на политиката за Европа в ключови сектори	18
Глобализация и цифрова икономика	18
Демографски проблеми и имиграция	22
Тероризъм и сигурност	27
Енергетика и околна среда	34
IV. Последици за Европейския съюз	39
Европейско управление: ценности, идентичност и граници	39
Многополюсният свят: ключова роля за трансатлантическото партньорство	46
V. Заключение	49

ПРЕДГОВОР

„Светът през 2025 г.: Как трябва да реагира Европейският съюз“ представлява значителен принос към процеса на вземане на решения в европейската дясноцентристка политика. Това е един забележителен документ, плод на усилията на редица участници в Европейската мрежа за идеи (ЕМИ) — мрежа от групи за размисъл, спонсорирана от групата на Европейската народна партия /Християндемократи/ и Европейските демократи (ЕНП-ЕД), която обединява политици на изборна длъжност, политически съветници, учени, външни експерти и представители на гражданското общество.

През последните дванадесет месеца, членовете на мрежата, групите за размисъл и политическите фондации работиха в дванадесет тематични работни групи и в седем групи за размисъл с цел анализирани в дълбочина на повдигнатите въпроси и представяне на възможни политически решения. Проведени бяха срещи из цяла Европа — в Брюксел, Париж, Лондон, Берлин, Будапеща, Хага, Бон и Мадрид, както и във Вашингтон — завършили с ежегодния летен университет, проведен тази година във Варшава.

Настоящият документ за обсъждане е значима нова инициатива на ЕМИ, която цели да предостави на водещите европейски ръководители от дясноцентристкото политическо пространство нови виждания за алтернативите, предизвикателствата и възможностите в по-дългосрочен от обикновено период. Документът все още, до голяма степен, подлежи на обсъждане. Целта е да се получат коментари от широк кръг участници с оглед разгръщане и задълбочаване на представените анализи и заключения.

Надявам се настоящият документ да бъде възприет като важно и конструктивно допълнение към дебата, както и да насърчи провеждането на широка дискусия по основните повдигнати теми.

*Joseph Danl, член на Европейския парламент
Председател на ЕНП-ЕД*

ВЪВЕДЕНИЕ

Често казват, че на нашествието на армии може да се устои, но не и на нашествието на идеи.

С приближаване на второто десетилетие на 21-и век светът се превръща в място, където съобщенията се разменят мигновено, новините се предават по световните медийни мрежи с едно натискане на клавиш, а границите имат много по-малко значение откогато и да е било в миналото.

През последните 500 години европейците предопределят насоката на идеите, изследванията и демокрацията, основавайки се на принципа на правовата държава, като устои на нашите общества. При все това светът се развива.

Идеите, били те научни или политически, никога не са се разпространявали толкова бързо, като оставят далеч в миналото 20-и век и неговите разтърсващи катаклизми, причинени от сблъсъците на идеологии.

Скоростта на тези промени заварва много хора неподготвени. Някои се приспособяват добре към това ново обкръжение, докато други, загрижени за отрицателните последици, се чувстват изключени.

Все по-често глобалните проблеми се нуждаят от глобални решения. Не подлежи на съмнение, че промените са факт, както и че някои от тях са необратими.

През последните 60 години Европа успешно намира начини за преодоляване на съществените ни различия, като обединява усилията с цел утвърждаване на нашите общи ценности и благоденствие.

В настоящия момент залогът се състои в изготвянето на визия за бъдещето, което все още изглежда неясно, особено в отношение на някои дългосрочни цели. При все това, през следващите 50 години, трябва да съсредоточим усилията си в още по-голяма степен, за да способваме за приобщаването към западния свят на тези, които останаха извън него. Резултатът от този процес би бил от взаимна полза и би помогнал на Европа да запази своето благоденствие и стабилност.

Погледът към 2025 г. не позволява прецизна оценка на обстоятелствата, които ще характеризират тази епоха. Историята е изпълнена с примери за неуспешно предричане на бъдещето. Достатъчно е да посочим Римския клуб или известния доклад, изготвен през 1967 г. на института „Хъдсън“, който пренебрегва значимостта на такова изобретение като микрочипа.

При все това, чрез обмен на информация и опит, мрежите са в състояние да посочат най-добрите възможности за развитие, като способват за провеждането на възможно най-широки дискусии относно основните идеи, факти и алтернативи. По този начин правителствата могат да вземат решения, които да са по-разбираеми за гражданите.

Именно в тази перспектива бе изготвен приложеният документ за обсъждане, който е резултат от широко обхватни консултации и си поставя за цел да предложи идеи относно главните политически предизвикателства в бъдеще и отговорите, които Европейският съюз би могъл да предостави.

James Elles
Председател на ЕМІІ
м. октомври 2007 г.

ОБОБЩЕНИЕ

През 2007 г. Европейската мрежа за идеи стартира голям проект с оглед определяне на ключовите предизвикателства и проблеми, с които ще се сблъскат през следващите двадесет години ръководителите, отговорни за вземането на решения в ЕС и в държавите-членки, и представяне на тяхното внимание на идеи, насочени към бъдещето. Целта на този проект е да способства за по-голяма съгласуваност при разработването на идеи относно европейската дясноцентристка политика.

Настоящият документ повдига въпроси, свързани с тенденциите през следващите 20 години. Когато са ясно идентифицирани, те ще ни позволят да вземем необходимите решения, за да се гарантира, че европейците ще просперираат и ще бъдат все така на водещо място в света. Не е възможно да се направи точна оценка на условията през 2025 г. При все това, чрез обмен на информация и опит, мрежите са в състояние да посочат най-добрите възможности за развитие, като способстват за провеждането на възможно най-широки дискусии относно основните идеи, факти и алтернативи. По този начин правителствата могат да вземат решения, които да са по-разбираеми за гражданите.

Настоящият документ е изготвен от ЕМИ с цел да предложи идеи относно по-важните бъдещи политически предизвикателства и да подчертае какви действия следва да бъдат предприети от хората, отговорни за партийните политически програми. Неговите шест основни заключения са следните:

1. – Налице е значителна промяна на темповете на развитие на обсъжданите въпроси, както пренасочване на вниманието от конституционните към бъдещите глобални предизвикателства. През последните 60 години Европа успешно намира начини за преодоляване на съществените ни различия, като обединява усилията с цел утвърждаване на нашите общи ценности и благоденствие. Скоростта на тези промени обаче нараства, докато проблемите стават все по-често глобални и се нуждаят от глобални решения. Създава се впечатление, че Европа не реагира достатъчно бързо на тези промени.
2. – Бъдещите предизвикателства са от голямо значение във всички аспекти. Те са също така дългосрочни по естество и не могат да бъдат разрешени с краткосрочни решения. Следователно, в настоящия момент залогът се състои в изготвянето на ясна визия за бъдещето.
3. – В тази променяща се глобална среда нито една държава-членка не може да посрещне предизвикателствата сама. Европейският съюз и държавите-членки трябва да играят първостепенна роля, за да съдействат за разясняване на значението на тези предизвикателства за гражданите на ЕС, като ги насърчават да погледнат на външния свят с оптимизъм и увереност.
4. – В един многополюсен свят Европа трябва да поддържа отношения с всички действащи сили, но по-близките трансатлантически отношения са от първостепенно значение, за да може да отговори на предизвикателствата, свързани по-специално с икономиката, енергетиката/околната среда, както и със сигурността. Необходимо е да се изгради нова структура за трансатлантическо партньорство. Преодоляването на тези предизвикателства ще бъде по-лесно за западното общество, ако за тази цел се задълбочи трансатлантическото партньорство. Ще възникне необходимостта от засилено трансатлантическо сътрудничество в областта на разработване на икономически и

регулаторни политики и премахване на останалите нетарифни ограничения в търговията и инвестициите с цел изграждане на трансатлантическия пазар.

5. – В един глобален свят, основан на цифровата икономика, индивидът ще се превърне в най-значимият елемент. Поради този факт бюрократичният характер на ЕС и неговите държави-членки ще трябва да се адаптира с цел обновяване на европейската управленческа система. Обществото възприема новите технологии като на средство за постигане на по-голяма отчетност от страна на политическите лидери, , за разискване на идеи и провеждане на кампании с цел въздействие върху политиките.

6. – Днес ЕС трябва да се отдава по-малко значение на разширяване на границите се на Изток. Европа изгуби време в така наречения конституционен процес през последните 5 години, без да обърне достатъчно внимание на по-бързото приспособяване към свят, характеризиращ се с жестока икономическа конкуренция, значими стратегически заплахи и коренни технологични и културни промени. В настоящия момент трябва да бъдат установени границите на ЕС и да се предвиди достатъчно време за консолидиране на вътрешното сближаване на Съюза, като по този начин се способства за създаването на истинско чувство на идентичност у европейските граждани. Това би позволило полагането на целенасочени усилия за разрешаване на бъдещите предизвикателства без непрестанното отвлечане на вниманието в посока разширяване на Съюза и потенциалното отслабване на способността му да бъде действителен глобален партньор. Подобно определяне на границите на ЕС не би означавало край на процеса на разширяване, а по-скоро пренасочване на усилията на ЕС преди всичко към собствените му интереси, към неговия капацитет за интеграция, отколкото към възможността всяка една желаеща държава да се присъедини.

Документът се спира по-специално върху пет основни области на политика, на които трябва да бъдат посветени повече време и усилия, с оглед решаване на нетърпящи отлагане въпроси:

➤ Конкурентоспособност и глобална икономика

Глобализацията бързо променя световното равновесие между държавите. До 2060 г. Китай и Индия вероятно ще произвеждат 50 % от световния БВП. Това е било така и през... 1820 г. Завръщането на Азия като световна икономическа сила ще изправи Европа пред изключително предизвикателство. От европейците ще зависи дали този бъдещ сравнителен упадък на Европа, в сравнение с възхода на Азия, ще остане през следващите 20 години просто последствие от обикновено догонване при надпревара или ще означава, че Европа е в процес на окончателно изпреварване от по-млади и динамични нации.

Има само една възможна стратегия да бъдат избегнати катастрофалните политически последици, които биха произтекли от това развитие на събитията. Европа трябва да заеме чедна позиция в ерата на информацията. Тя трябва успешно да овладее икономиката на знанието, защото днес информационните технологии обхващат всяка област от политиката. Задачата няма да бъде лесна. Обръщането на тенденцията ще бъде главно въпрос на образование, нововъведения и предприемачески дух. За тази цел Европа трябва да се избави от своята скованост и меркантилната нормативна уредба, които задушават развитието на динамично предприемаческо мислене. Ако Европа иска да оползотвори всички възможности, които продължаващата глобализация ще предложи през следващите двадесет години, наложителна е нарастваща конкуренция в националните образователни системи, при това в световен мащаб. Това следва да бъде основният приоритет на Съюза за 2025 г.

➤ Демографски проблеми и имиграция

Най-същественният и труднорешим проблем в Европа е ниското ниво на раждаемост. В света като цяло днес всяка година има 21 раждания на 1000; в САЩ има 14, а в Европа 10. Увеличаването на средната раждаемост от 10 на 11 поне ще стабилизира населението в Европа, въпреки че няма да компенсира намаляването на трудоспособното население. За да бъде спряно това намаляване е необходимо още по-голямо увеличение на раждаемостта. Нови изследвания показват, че за всяко едно десетилетие отсега нататък, ако раждаемостта остане на сегашното си ниско ниво, ще има следващ спад на населението на ЕС с 30-40 милиона души. Ако тези тенденции продължат, те ще имат дълбоки последствия по отношение на всички аспекти на европейския живот, включително пенсионно осигуряване, транспортна и жилищна политика и др.

За да посрещнат предизвикателствата и да се възползват от възможностите, създадени от демографската промяна, европейските политически управници трябва да насърчат по-висока раждаемост, да увеличат пенсионната възраст, да увеличат участието на пазара на труда, да допринесат за повишаване на продуктивността на настоящите работещи, да насърчат работата на непълнен работен ден и адаптивността на работещите посредством правни и финансови стимули.

Относно имиграцията ще се наложи страните от ЕС да преразгледат политиките за законна имиграция, които са насочени в полза на неквалифицираните работници и да ги заменят поне отчасти с политики, улесняващи имиграцията на квалифицирана работна ръка. Трябва да бъдат положени усилия за повишаване на квалификацията на дългогодишни имигранти и за използване на тяхното многоезичие и техния опит в межкултурното разбирателство. Ще трябва да се предприемат действия Европа да бъде направена по-атрактивна в сравнение с останалия свят, за да се привлекат и задържат квалифицирани работници и да се спре тенденцията на изтичане на мозъци. Накрая заради интереса, както на имигрантите, така и на местното население, ще трябва да се обърне по-голямо внимание отпреди на специфичните проблеми на интеграцията на второто поколение имигранти.

➤ Тероризъм и сигурност

Свободната пазарна демокрация на 21-и век откри източници на информация и нови системи за комуникация, като улесни по безпрецедентен начин пътуването, международните мрежи и движението на студенти. През следващите 20 години тези тенденции ще се засилят по показателен начин. Това развитие създаде нов вид враг, който злоупотребява със свободния достъп до информация, както и улеснените начини на комуникация и пътуване. Новата заплаха отразява разнообразието на интернет ерата. Демокрацията е атакувана чрез „интернет-мобилизация“, като потенциалните сътрудници на врага се набират от цял свят.

Тактиката им цели да подкопае, а после да унищожи моралното превъзходство на демокрациите, като например се опитва да ги принуди да се откажат от правовата държава, за да защитят закона. Вместо да ги предизвика на директен двубой, този враг без лице предпочита да подтикне демокрациите към двулъчие, да ги накара да предприемат действия, които да отдалечат привържениците на умерената политика в ключови области и да подкопаят подкрепата в самата държава.

Няма бърза рецепта за справяне с тероризма. Политическата непоколебимост, решимостта на обществото да опее, установяването на все по-сложни и изкусни анти-терористични мерки, намаляването на всякакви

законни фундаментални несправедливости и маргинализирането на терористичната кауза могат да се комбинират, за да създадат обстоятелства, при които терористичната заплаха може да бъде елиминирана. И все пак, ключът към успешната победа над световния тероризъм може в действителност да се крие в провалянето на атаката, като се действа по различен начин в различните случаи и като се развият ефективни, правови държави, способни да дадат облаги на своите граждани и да установят демократични институции. Съюзът трябва да продължи да дава приоритет на насърчаването на демокрацията и човешките права по целия свят.

Всички европейци трябва да бъдат наясно колко е важно да се борят за ценностите си и да ги защитават от всички видове терористични заплахи. От съществено значение е близкото сътрудничество между техните правителства, основано на това споделено виждане.

Ключово предизвикателство за демократичните общества в Европа ще бъде да се интегрират политически и икономически тези обществени групи, които сега се чувстват изключени и засегнати. Ще трябва да бъдат предприети действия за насърчване на межкултурния диалог, за подсилване на позицията на умерените обикновени мюсюлмани и за изолиране на екстремистите.

Поради всичко това управляващите ще трябва да намерят равновесие между всички необходими допълнителни мерки за сигурност и отстояването на демократичните ценности и личната свобода.

► Енергетика и околна среда

Това, което прави настоящия период значим, е скоростта на промяната и широко разпространеното мнение, че промяната на климата не се дължи на естествени фактори.

Най-радикалният начин да се отговори на проблема с климата е да опитаме да спрем напълно промяната на климата, като изгълним споразуменията от Киото. Има обаче потенциално по-продуктивна алтернативна политика, която се състои в избора на „стратегия за адаптация“ въз основа на схващането, че решението на проблемите вследствие на промяната на климата ще дойде посредством техническия прогрес. Необходими са изследвания и инвестиции, за да помогнат да бъдат изобретени нови технологии, които да способстват за по-добро взаимодействие с околната среда на западните общества, като и в останалите страни. По-обещаваща стратегия се крие не в ограничаването на пазарните източници на икономически растеж и технологичен успех, но в извличането на полза от обществото на знание, което се заражда от глобализацията.

Относно енергията, в средносрочен план, единствената доказана енергийна технология, която може да окаже значително въздействие върху осигуряването на енергия, е атомната енергия. Алтернативни решения от рода на вятърни генератори или биогорива могат да бъдат само малък принос към нарастващите нужди от доставки на енергия. Те могат да бъдат само полезни допълнения на местно ниво. Следователно забраните относно развитието на атомната енергия ще трябва да бъдат вдигнати. Основното предизвикателство е да се постигне обществено единодушие относно атомната енергия.

Европейският съюз и неговите държави-членки би следвало да предоставят сериозни данъчни кредити и стимули за индустрията, малкия бизнес, местните райони и общини, както и за собствениците на жилища и потребителите, да насърчават изследванията, развитието и своевременното въвеждане на възобновяемите

енергийни източници и технологии, използващи водородни горивни клетки. Голямото предизвикателство за ЕС обаче през следващите две десетилетия ще бъде да насърчи конкурентния дух и дерегулираната среда, които заедно с подобрените умения и образование, ще предложат на европейците най-добрата възможност да бъдат сред първите, които ще се възползват напълно от тези нови технологически възможности.

Документът завършва с напомняне, че всички тези предизвикателства и решения са тясно свързани. Например иновациите са свързани с демографията и имиграцията, а от своя страна, имиграцията е свързана с тероризма и сигурността, докато сигурността е свързана с екологичните и енергийните въпроси. Следователно, ако този документ е от полза като предупреждение към политически управници за бъдещите опасности, той би трябвало да се осъвременява редовно, тъй като връзката между различните въпроси със сигурност ще се изменя в хода на събитията.

I. ЕВРОПА В ХАРМОНИЯ СЪС СЕБЕ СИ

В настоящия момент, есента на 2007 г., Европа предлага добри условия за живот на своите граждани. Погледната от Съединените щати, Южна Америка или Азия, Европа изглежда стабилна, просперираща, водена от принципите на правовата държава и демокрацията като основни стойности.

Напредъкът на Европа и нейните държави-членки от края на Втората световна война до сега е изключителен в редица отношения. Горчивият опит от преживените за по-малко от 30 години две световни войни подтиква следвоенните държавни ръководители да предприемат всичко по силите си, за да предотвратят друга подобна разруха.

Създадена през 1957 г. от шест европейски държави, с население 170 милиона души, Европейската икономическа общност (днес Европейски съюз) нараства на 27 държави с приблизително 500 милиона жители. Уникалността на този процес и постигнатият значим напредък са изтъкнати в декларацията по случай петдесетгодишнината на Европейския съюз. .

Чрез далновидно управление Европейският съюз развива способност за разрешаване на проблемите на своите държави-членки, посредством на понятието за общност от държави в мрежа ¹, способни да осъществят своите стремежи чрез обединяване на усилията си в определени области.

Тези решения допринасят за изключителното равнище на просперитет на европейските граждани, Принципите на Единния европейски пазар улесняват живота им, като способстват свободното движение на стоки, услуги, хора и капитал в граници, някога принадлежали на империя.

Понастоящем европейската икономика е в добро състояние, което позволи създаването на повече работни места в еврозоната (13,1 милиона от 2000 г. до сега), отколкото в САЩ за същия период. Картината е още по-красноречива, ако в нея бъдат включени и държави-членки, не принадлежащи към еврозоната, като Великобритания. Най-новите страни членки на ЕС от Източна Европа се развиват с темпове, равняващи се на редица страни от Далечния изток. Така например, настоящият процент на растеж на Полша се равнява с този на Индия, докато икономиката на Чехия се развива по-бързо от тази на Тайван или Малайзия. Освен това, еврозоната бележи търговски излишък, за разлика от САЩ, чийто дефицит възлиза на 830 милиарда долара, при сравним размер на двете икономики.

Неотдавнашният успех на председателството на Германия да получи мандат за договора за реформа, който може да бъде ратифициран през следващата година, е важна крачка към влизането на Съюза в 21-ви век. Договорът слага край на институционалния блокаж, който възпрепятства развитието на Съюза след разширението му до 27 държави-членки и ще позволи на ЕС да се съсредоточи върху по-важни въпроси като енергийната сигурност, промяната на климата и отношенията с външния свят.

Засиленото сътрудничество в областта на правосъдието и вътрешните работи ще помогне на Европа да се справи със заплахите за сигурността ѝ, с които се сблъсква сега. Антитерористичната дейност обаче не може да бъде

¹„Network society“, Manuel Castell, 1996 г.

осъществена без подкрепата на САЩ. В действителност, ЕС и САЩ общата терористична заплаха, пред която са изправени както ЕС, така и САЩ, представлява значим фактор за засилване на трансатлантическото сътрудничество през последните години.

При все това Брюксел продължава да бъде критикуван. Към лидерите на ЕС се отправят остри критики по-специално относно ненужната намеса във вътрешните работи и нарастването на бюрокрацията, до които води законодателството в някои области. Освен това, схващането, че липсва на ясна отчетност от страна на длъжностните служители на ЕС, както и широко разпространената идея, че структурите за управление на фондовете на ЕС са недостатъчно ефикасни, засилват впечатлението че е налице трудно преодолим „недостиг на демокрация“.

Периодът на интензивни разисквания относно конституцията е към своя край. При все това, дебатите относно бъдещите световни предизвикателства набират скорост. Този дебат обхваща такива теми като нуждата от новаторство и умения предвид засиления темп на процеса на глобализация; демографските промени и имиграцията, тероризма и сигурността, и не на последно място, енергийната сигурност и промяната на климата.

Европейските граждани могат с право да изпитват задоволство от начина, по който се справиха с проблемите, поставени от 20-и век. Но все по-неотложно е да си зададем въпроса дали не сме твърде самонадеяни? Доколко сме способни да се справим със световните предизвикателства на 21-и век, които могат да бъдат разрешени единствено посредством ефективно сътрудничество на европейско и международно равнище? Какви са тенденциите за следващите 20 години? Ясното им очертаване ще позволи да се вземат необходимите решения с оглед трайния просперитет и запазване на водещата роля на международната сцена.

II. БЪДЕЩИТЕ СВЕТОВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

След падането на Берлинската стена в края на 1989 г. Европа преживя период на революционна промяна, за щастие, от мирно естество. Основните изменения засегнаха структурите на Европейския съюз, както По отношение на членството, така и на правомощията, като този процес достигна върхната си точка с предложението за договор за реформа, който би трябвало да бъде окончателно установен до края на 2007 г.

Докато в много отношения измененията в процеса на разработване на политики се ограничаваха в пределите на Съюза международната система претърпя в значими промени, на които ЕС отговаряше спорадично, като по този начин се създаде впечатление, че по-скоро следва събитията, вместо да се опитва да въздейства върху техния ход с внимателно обмислена стратегия.

Благодарение на бързото разпространение на световните медийни мрежи, събития, които се случват в места, някога считани за отдалечени, днес стават мигновено достояние на всички. Не можем да останем безразлични към трудностите на другите или към предизвикателствата пред човечеството като цяло. Европа, когато това е възможно, трябва да се покаже на висота и да окаже съдействие на останалите двете трети от човечеството, които все още са извън световната система.

В рамките на тази задача Европейската мрежа за идеи дължи много на резултатите от дейността на Фондацията за политическа иновация (Fondation pour l'innovation politique), която постави началото на процес на обсъждане на основните доклади за тенденциите в света през 2025 г., публикувани от Съвета за национално разузнаване на САЩ (National Intelligence Council), консултативен орган на ЦРУ, и Европейския институт за изследвания в областта на сигурността (European Union Institute for Security Studies).

За целите на настоящия анализ бъдещите предизвикателства, които сами по себе си са дългосрочни, са разгледани в три отделни измерения, а именно: от гледна точка на сигурността, както и в политически и икономически план, като се има предвид, че равновесието между различните елементи може да бъде променено от непредвидени събития.

ИЗМЕРЕНИЕ НА СИГУРНОСТТА

Сигурността, но и враждебността, които характеризираха Студената война сега са заменени от относителна несигурност, но и по-голяма степен на спокойствие. Въпреки че западните сили и свободата възтържествуваха над Студената война, както във военен, така и в икономически план, първото десетилетие на 21-и век е белязано от разнородни тревоги и появата на различни държави, които се стремят да наложат своите приоритети в световен мащаб.

Западният начин на мислене беше предопределен от заплахата за сигурността, идваща от Изток. Днес предизвикателствата са по-разнообразни и трудно определими. Тероризмът представлява основният източник на безпокойство за западните общества, заплашени от унищожение от от преследващи радикални цели джихадски групи, които се възползват от свободата на общуване в интернет, за да планират нападения, насочени към най-слабите и уязвими елементи на нашите системи.

Към това се прибавя и заплахата от разпространението на ядрени оръжия, което също е улеснено чрез не възпрепятствания достъп до информация, предоставян чрез интернет. Залогът на настоящото противопоставяне с Иран е изключително висок. Ако Иран успее да постигне целта си, трудно е да се предвиди колко страни ще се превърнат в ядрени сили до 2025 г.

Необходимо е също така своевременно да обърнем внимание и на въпроса за държавите, с банкрутирани системи. Недопустимо е близо 50 от около 200-те държави, които наброява света да не разполагат с капацитет за държавно управление, като тяхното население остава в клопката на бедността. Въпросните държави трябва да бъдат приобщени на практика към международната система до 2025 г.

Търсенето на природни ресурси ще се изостри, което ще доведе до евентуални последици за европейската политика за сигурност и отбрана. Китай е далеч по-напред от останалите държави в надпреварата за осигуряване на ресурси за в бъдеще, със сключването на дългосрочни сделки за доставки на нефт, с Иран и Судан, и на суровини с различни африкански страни. Русия, притежаваща огромни залежи от нефт и газ, отново се превръща в световна сила и използва това свое предимство, за да защити своите интереси, като може би е заинтересувана повече от териториалното си укрепване, отколкото от осигуряване на по-голям достъп до познания в областта на информационните технологии на съвкупността от своите граждани.

Въпреки че военната заплаха изглежда по-слаба от преди, това не означава, че тя няма никога отново да се появи в бъдеще. Това твърдение е застъпено в една скорошна публикация, озаглавена *China's New Great Leap Forward, High technology and Military Power in the Next Half-Century*². Русия и Китай, заедно с няколко държави от Средна Азия наскоро учредиха на регионална основа Шанхайската организация за сътрудничество, за която все още е трудно да се определи дали има военно или икономическо измерение.

И така, ние наблюдаваме оформянето на един многополюсен свят. Европа трябва да води диалог с всички главни действащи сили, въпреки слабата ѝ политическа воля за финансиране на военните средства, необходими за осигуряването на водеща позиция. В такъв случай, обаче, е необходимо да се затвърди неотменната значимост на трансатлантическото партньорство, като се извършат известни промени в настоящите структури, по специално по отношение на НАТО, с оглед по-ефикасно насочване на съвместните усилия на партньорите при разрешаване на предизвикателства от световна значимост, като тези повдигнати от Близкия изток, Афганистан, Китай и Русия.

ПОЛИТИЧЕСКО ИЗМЕРЕНИЕ

През следващите две десетилетия следните 3 области на политика ще придобият все по-голяма значимост:

Демографски проблеми и имиграция: В резултат на повишената продължителност на живота, до средата на века броят на европейските граждани в пенсионна възраст почти ще се удвои. Намаляването на процента на активното население в сравнение с неактивното ще се превърне в особено остър проблем. Политическите последици ще са с разнороден характер: от недостиг на работна ръка и намалени темпове на растеж до нарастващ натиск върху пенсионните системи и увеличение на публичните разходи за здравеопазване. Освен това, трябва да бъдат разгледани въпроси, свързани с настоящите миграционни модели, ролята, която може да играе имиграцията при политическия подход спрямо демографските промени, както и с проблемите за

² Институт „Хъдсън“, 2005 г.

интеграцията на имигрантите в нашите общества. Делът на градското население в световен мащаб ще нарасне, като по-голяма част от него ще бъде съсредоточено в големи агломерации, което ще има сериозни последици за възприетия от политическите управници подход спрямо проблемите на бедността, престъпността и междуобщностните отношения.

Енергетика и околна среда: ще е необходимо да бъдат намерени решения в отговор на двойното предизвикателство, произтичащо от въпросите на енергийната сигурност и промяната на климата, които с право се считат за неразделно свързани. До 2030 г. нашата зависимост от външни енергийни източници ще нарасне остро. Конкуренцията за достъп до енергийни суровини ще се засили. Същевременно, неотдавнашният доклад на ООН за промяната на климата, като изтъкна пределите на икономическото развитие, основано на изкопаеми източници на енергия, горива, отпрати приканващо към действие предупреждение.

Укрепване на демокрацията: Налагането на западните икономически идеи няма непременно да доведе до възприемането на западния модел на парламентарна демокрация от всички страни. Освен това, във вътрешен план, фактори като страхът от тероризма, страхът от културните различия и страхът от имиграцията биха могли да подкопаят настоящата социална хармония чрез действията на авторитарни, ксенофобски и обсебени от сигурността движения ³.

ИКОНОМИЧЕСКО ИЗМЕРЕНИЕ

Глобализацията е също така неоспорим и траен фактор. Независимо от полемиката, свързана с нея, глобализацията е силен инструмент за създаване на богатство. Тя представлява заплахата най-вече за тези, които отказват да се приспособят спрямо нея. През следващите 20 години държавите, които останат в страни от световните пазари, ще се сблъскат с най-големи трудности.

Глобализацията сама по себе си не е фактор за разделение в обществото. Разделя го страхът от глобализацията. Не трябва да се страхуваме от глобализацията, а от онези, които ни карат да се страхуваме от нея. Страданията на хората, които живеят в бедност днес са предизвикани не толкова от прекалената степен на глобализиране, а напротив – от твърде недостатъчната глобализация..

Ако се сравнят доходите на най-богатите и най-бедните хора в света, пропастта между тях е действително все по-голяма. При все това, ако се съпостави БВП на глава от населението в САЩ или в ЕС с този в Китай, спрямо миналото, се вижда, че БВП на глава от населението в Китай е нараснал много повече отколкото БВП в промишлено развитите страни. През 1960 г. тъй наречената средна класа, –която обхваща групата с доходи от 20 до 40 долара на ден, съставлява едва 6 % от населението в света., докато днес тази цифра е 50 %.

Освен това глобализацията действително променя общото равновесие между страните. До 2060 г. Китай и Индия вероятно ще произвеждат 50 % от световния БВП. Подобно положение се е наблюдавало и през 1820 г. Днес сме свидетели на промяна в съотношението на силите в полза на азиатските страни. Но това явление не е ново в историята. Повторният възход на Азия няма непременно да се извърши безпрепятствено. По пътя си към челната позиция в света азиатските страни ще се сблъскат с трудни за разрешаване инфраструктурни проблеми, недостиг на вода и електричество, както и липса на основен капацитет.

Не на последно място застоят на кръга преговори от Доха, посветени на развитието и нарасналият брой двустранни споразумения показват, че съществуването на многостранните рамки не може да бъде възприемано като даденост, освен ако основните търговски партньори в рамките на СТО не се споразумеят за въвеждането строги правила относно подобни споразумения .

³ European Union Institute for Security Studies, *The New Global Puzzle: What World for the EU in 2025*, 2006.

С оглед по-задълбочена оценка на променящата се глобална среда, в която ще действат ЕС и държавите-членки, определяне на основните дългосрочни икономически и социални тенденции, анализ на главните политически предизвикателства, породени от тях, очертаване на основните възможности и алтернативи във всяка област на политика и представяне на възможно най-добри стратегии за бъдещи политически решения, ЕМИ се спря на четири основни области на политика, въз основа на дейността, извършена от нейните работни групи и групи за размисъл:

- 1) **Глобализация и цифрова икономика**
- 2) **Демографски проблеми и имиграция**
- 3) **Тероризъм и сигурност**
- 4) **Енергетика и околна среда**

Тези четири основни политически предизвикателства повдигат следните два проблема, спрямо които Европейският съюз трябва да намери отговор:

Европейско управление:

За да отговори на тези предизвикателства Европейският съюз трябва да е способен да разработи общи политики и да предприеме ефикасни мерки. Поради това е крайно необходимо Съюзът да бъде структуриран по такъв начин, че да има ефикасно **управление**, което да гарантира политическа отчетност и достатъчно финансови ресурси с оглед на неговата ефективност. Неразривно свързан с тази тема е въпросът за европейските **ценности и идентичност**, както и за **границите** на Съюза.

Трансатлантическо партньорство:

Без съмнение Европейският съюз ще има важна роля при справянето с тези предизвикателства. При все това, сътрудничеството със силни партньори значително би повишило ефективността му. В тази връзка Съединените щати са неизменен партньор. По-тясното **трансатлантическо сътрудничество** по редица глобални въпроси ще бъде жизненоважно за гарантиране на глобално лидерство, за привличане на други заинтересовани страни и за разработване на ефективни решения, например в областта на енергетиката и климатичните промени.

Направените в следващите глави изводи подчертават взаимозависимостта на горепосочените четири основни теми. Нито една институция или сила не би могла да се справи сама с тези предизвикателства, колкото ѝ е наложително да е това.

III. НАСОКИ НА ПОЛИТИКАТА ЗА ЕВРОПА В КЛЮЧОВИ СЕКТОРИ

Глобализация и цифрова икономика

АНАЛИЗ

Глобализацията не е ново явление. Според анализа на Томас Фридман в неговата книга „Светът е плосък“, първият етап на процеса започва с индустриалната революция в Европа през XVIII в. с **държавите** като главни действащи лица. Вторият етап — ерата на **големите международни корпорации** — започва след Втората световна война, когато организации като ГАТТ, Международният валутен фонд и Световната банка се ангажират, под ръководството на САЩ, да намалят търговските квоти и тарифните бариери, които са възникнали по целия свят. Този процес е ускорен през седемдесетте и осемдесетте години. Върховата си точка обаче достига през деветдесетте години вследствие на две важни събития:

1. падането на Берлинската стена, което води до навлизането в световната икономическа система на милиони хора в търсене на работа (последвани от 750 милиона китайски работници, след като Китай обръща гръб на старият си маоистки комунистически опит);
2. началото на нова технологична революция, която прави много лесен и евтин преноса на стоки и информация до почти всички кътчета на света и създава условия за разпространение на икономиката на знанието по света.

Глобализацията все още не е завършила (движението на стоки и услуги все още не е толкова свободно както вероятно преди Първата световна война, дори и в рамките на Европейския съюз). Но сега сме на крачка от един глобализиран свят, в който стоки, услуги, финансов капитал, машини, пари, работници и идеи отиват там, където са най-ценени и могат да работят заедно възможно най-ефективно, гъвкаво и сигурно.

Така глобализацията предизвика невероятен скок в растежа на световната производителност. Растежът на световната производителност почти се е удвоил, като от 1,2 % годишно през осемдесетте години става 2,3 % годишно през изминалото десетилетие, с изключение на Западна Европа и Япония, които се развиват по-слабо през изминалото десетилетие, отколкото през осемдесетте години. Глобализацията по принцип е световна машина за пари: никога в световната история бедността не е намалявала така бързо и драстично както в нашето съвремие.

Много уважавани коментатори вярват, че нарастването на икономическото и социалното напрежение на международно, както и на национално ниво, може да доведе до засилващи се негативни политически отношения, които ще объркат целия процес още преди 2025 г. Ние обаче смятаме, че подобни страхове са прекалени. Абсолютните различия имат значение, но те са уравновесени от масивното движение, подклаждано от световната конкуренция, което издига милиони хора всяка година в икономическото съвремие ...15 милиона индийци се включват в световния работен пазар всяка година.

Така също е вероятно същите икономически и технически сили, които структурираха света през деветдесетте години, да продължат да действат през следващите двадесет години. Третият етап на глобализацията ще бъде този на **индивида**, станал силен посредством достъпа до информация чрез интернет. Динамичното развитие на информационните технологии прави предвиждането на бъдещите тенденции невъзможно, но основната насока е ясна: скоростта на обработка, съхранението на данни и широколеновата връзка ще продължат да се развиват постоянно.

През 2005 г. например, специалистите предвидиха, че количеството цифрова информация в света ще нараства двойно всеки 1100 дни. През 2007 г. това време е намалено на 11 месеца. Ново проучване на IBM предвижда, че до 2010 г. количеството информация ще се удвоява всеки 11 часа. Друг доклад от агенцията за анализи IDC предполага, че до 2010 г. количеството създадена и копирана информация ще нарасне повече от шест пъти на 988 ексабайта, което представлява общ годишен темп на растеж от 57 %.

Още по-впечатляващ е IPv6, следващият протокол от мрежовия слой за комуникационни мрежи с пакетно превключване. IPv6 е посоченият наследник на IPv4, настоящата версия на интернет протокола, за общо използване в интернет ⁴. Отрезвяващият факт за Европа и САЩ е, че Азия много по-бързо от нас върви към IPv6. До 2025 г. е твърде вероятно правата за интелектуална собственост за повечето технологични иновации, необходими за този преход, да принадлежат на Азия.

Най-логичната вероятна прогноза е, че глобализацията ще продължи с неотслабваща сила и дори ще продължава да се ускорява. Вследствие, до 2025 г. светът ще се състои от много повече големи икономически сили, отколкото преди. Китай, Индия, Япония, Корея, Малайзия и Индонезия ще станат по-значими в световната икономика. Всеобщо е предположението, че Китай ще стане главният световен износител през 2025 г. и вероятно само Южна Азия ще произвежда 38 % от световното богатство по това време в сравнение с 24 % сега. Такъв скок напред ще постави новата азиатска икономическа позиция на едно равнище с държавите от ОИСР, които дотогава би трябвало да произвеждат приблизително 40 % от световната продукция.

Също така се очаква продължаващият процес на глобализация да премине още един етап, при който да има промяна в качеството. През 2025 г. конкурентното предимство на азиатските икономики няма вече да е ограничено до производство на стоки от евтина работна ръка и с изобилни ресурси. Глобализацията вече обхваща не само производствени стоки и се придвижва бързо нагоре по стълбицата на стойността към други отрасли на икономиката като например услугите, които досега бяха до голяма степен изолирани от нея (медицина, обработка на данни, разработка на софтуер...). Като следствие от революцията в комуникационните технологии, която позволява знанието да преодолее традиционните пречки като дистанцията, до 2025 г. азиатската конкуренция ще обхване също така всички области на добавената стойност.

Това повторно завръщане на Азия като световна икономическа сила ще изправи Европа пред радикално предизвикателство.

Конкуренцията от новопоявилите се нации не е игра с нулев сбор, при положение че изследванията и технологията отварят нови пазари и създават нови възможности за бъдещо развитие в още неразработени области на икономиката. Такъв е случаят в Съединените щати, където през последните десет години благодарение

⁴ IPv6 („Интернет протокол версия 6“) ще увеличи невероятно много броят адреси на разположение за мрежови устройства, което ще позволи например всеки мобилен телефон и мобилно електронно устройство да имат собствен адрес. IPv4 поддържа 2³² (около 4,3 милиарда) адреси, което не е достатъчно да осигури дори по един адрес за всеки човек по света, а още по-малко да поддържа вградени и мобилни устройства. IPv6 ще поддържа 2¹²⁸ (около 340 милиарда милиарда милиарда милиарда) адреса, или приблизително 5×10²⁸ адреса за *всеки* от хората по света днес, на брой около 6,5 милиарда.

на американското лидерство в технологиите и иновациите, за всяко едно работно място, отнето им от конкуренти отвъд океана, са открити 1,2 работни места на местния пазар на труда (с услуги, които днес представляват повече от 80 % от местното производство). За нещастие обаче, случаят не е такъв в континентална Европа (където съотношението е 0,8 работни места за всяко едно работно място, което се е преместило другаде).

Основите на тази ситуация са добре известни. Европа е претоварена с регламенти и принципи за труда и пазара, които пречат на мобилността, намаляват конкуренцията, възпират иновациите и спъват предприемачеството, което е готово да поема рискове. В резултат от това, днес европейската производителност нараства с един процент по-малко отколкото преди десет години, преди да е било почувствано напълно въздействието на последния етап от глобализацията. Икономическият растеж се колебае под 2 % годишно, докато в Америка той е скочил на средно повече от 3 %. Нищо чудно, че на глобализацията се гледа негативно от повечето европейци.

От европейците ще зависи дали този сравнителен упадък, в сравнение с възхода на Азия, ще остане през следващите 20 години просто последствие от обикновено догонване при надпревара или ще означава, че Европа е в процес на окончателно изпреварване от по-млади и динамични нации.

ВЪЗМОЖНИ ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕЙСТВИЯ

Има само една възможна стратегия да бъде предпазена Европа от застрашителните политически последици, които биха настъпили в резултат от това развитие. За да бъде подготвена за следващия етап на глобалната конкуренция, за да я обуздае и да я впрегне без да губи просперитета си, Европа трябва да заеме най-предното място в ерата на информацията. Тя трябва успешно да усвои икономиката на знанието, тъй като информационните технологии днес обхващат всички сфери на политиките, в това число и други ключови области на растеж като нано и биотехнологиите.

Задачата няма да бъде лесна, както може да бъде илюстрирано с един пример. От 300-те корпорации в света с високи разходи за изследвания и развитие, 130 се намират в САЩ, докато около 90 са европейски компании. Тази констатация звучи добри. При все това 53 от американските компании са създадени след 1960 г., докато от европейските само...две. Това означава, че европейските компании, които харчат много за изследвания и развитие, принадлежат главно на стари индустрии, а не на новата икономика на информационните технологии. Това само по себе си не е грешка, тъй като тези индустрии също имат нужда от модернизация и иновация, и не на последно място, да използват пълноценно цифровата революция. Но то не е достатъчно.

Преобръщането на тенденцията и навакването на изоставането са всъщност главно **въпрос на образование, нововъведения и предприемачески дух**. Това са трите основни посоки, които Европа трябва да избере, ако желае да остане между водещите световни икономически и политически сили през следващите десетилетия.

Няма да бъде достатъчно просто да се увеличат средствата, вливани в проекти за изследвания и развитие (например публично инвестиране), защото това, от което има нужда, не е просто изобретение, а нещо повече — „нововъведение“ — което е нещо твърде различно. Прекалено често в Европа концентрирането върху „изследвания и развитие“ се превръща просто в интерес към изследванията. „Развитието“ изисква прилагането на идеите в реалния свят, където изследванията могат да доведат до нововъведения — а нововъведенията предполагат една култура, която цени предприемачите и хората, поемащи рискове, които знаят как да превръщат знанието в пари, а не се ограничават да превръщат парите в знание, което само по себе си не е достатъчно, за да помогне на

европейската икономика. При цифровата икономика основаното на знание общество е съществено, но знанието трябва да се прояви по икономически продуктивен начин. За тази цел Европа трябва да се избави от своята скованост и меркантилната нормативна уредба, които задушават развитието на динамично предприемаческо мислене.

Днес дори образованието се глобализира. Американските университети са много напред в тази нова област на дейност. Това е най-голямата заплаха, която застава пред европейците, тъй като това означава, че много хора, които понастоящем живеят с 5000 € месечен доход, ще трябва да отговорят на конкуренцията на други работници (например от Индия), с подобно академично образование и работен стаж, но които биха поискали само 500 € за същата работа. За да отговори на това предизвикателство Европа ще има нужда не само от един голям Европейски технологичен институт, финансиран от правителството, но от мрежа от много малки, конкуриращи се институти, които да помогнат с адаптирането на европейците към новата среда. Освен това, университетите трябва да бъдат по-отворени за конкуренция по отношение на предлаганите от тях услуги.

За да бъде гарантирано ефективното използване на информационните технологии, подкрепящи продуктивните подобрения в производството и услугите, които са от първостепенна важност за запазване на глобалната конкурентоспособност на Европа, ще е необходимо да се даде абсолютен приоритет на това, да се осигури европейците да притежават управленските кадри и работната сила, заедно с подходящите умения, за да се възползват от възможностите и да разбират и прилагат технологиите. Трябва да се обърне специално внимание на умения и квалификации от областта на информационните технологии, и по-специално в сектора на средните и малки предприятия, ключов създател на нови работни места.

Ако Европа иска да оползотвори всички възможности, които продължаващата глобализация ще предложи през следващите двадесет години, наложителна е нарастваща конкуренция в националните образователни системи и на глобално равнище. Това трябва да бъде основният приоритет на Съюза за 2025 г.

Демографски проблеми и имиграция

АНАЛИЗ

Европейците живеят по-дълго: продължителността на живота в Европа през 1900 г. е едва 47 години. Един век по-късно тя достига до 77 години. До 2050 г., ако не и по-рано, тя ще нарасне на 81 години за мъжете и 86 години за жените, а в Япония ще стане 92 години. Това е световна тенденция, макар и със забавяне във времето: продължителността на живота при раждане в Индия днес е 64 години, а в Китай — 72. Средната продължителност в света е 63 години. Съотношението на световното население над 60 годишна възраст ще се увеличи на един на всеки пет до 2050 г., сравнено с едва един на 12 души през 1950 г. До 2050 г. над 10 % от европейците ще бъдат над 80 години.

В същото време нивото на раждаемост спада. В момента 29 страни по света имат ниво на раждаемост под необходимото за поддържане на броя на населението. Това е сериозен проблем в Европейския съюз: 12 държави-членки на ЕС имат ниво на раждаемост по-ниско от коефициента на стабилност. Бързото повишаване на раждаемостта в Европа, чийто връх е през 1964 г., с над 6 милиона раждания в Европа на 15-те, е последвано от бърз спад. През 2002 г. ражданията в Европа на 15-те спадат под 4 милиона. Общото ниво на раждаемост намалява от стойност по-голяма от коефициента на стабилност през 60-те години, който е определен на 2,1 деца на жена, до около 1,5 деца в наши дни.

С тези двойни тенденции, населението в работоспособна възраст в Европа ще намалее рязко в абсолютно, както и в пропорционално отношение. От днес до 2050 г. броят на хората на възраст от 15 до 64 години в ЕС ще се понижи с 48 милиона (спад от 20 %), а броят на хората над 65 години ще нарасне с 58 милиона. В Европа ще настъпят промени – от 4 човека в работоспособна възраст на всеки стар човек, съотношението ще стане две към едно. ОИСР предвижда, че до 2050 г. на всеки пенсионер в индустриализираните страни ще се пада вероятно едва един действително работещ.

Според последните тенденции населението на Европа на 27-те ще нарасне от 490 милиона през 2005 г. на 499 милиона през 2025 г. Най-голямо нарастване на населението ще има в Люксембург, Швеция, Ирландия и Великобритания, където населението ще се увеличи съответно с 41, 18, 14 и 12 процента до 2050 г. Най-голямо намаляване на населението ще има в България, Румъния, Словения, Хърватия и Чехия, които могат да загубят 20 % от населението си. При все това, населението на САЩ би трябвало да се увеличи от 296 на 420 милиона (или с 42 %) поради по-високо ниво на раждаемост и имиграция. За същото време населението на Северна Африка ще нарасне от 194 на 324 милиона (или с 67 %), а Турция ще увеличи своето от 73 милиона на 101 милиона до 2050 г. (увеличение от 38 % с коефициент на раждаемост 2,4). До 2025 г. то ще достигне 90 милиона. В контекста на дебата за разширяването трябва да се отбележи, че дори и при това ниво на нарастване на населението, едно членство на Турция няма да реши недостига на работна ръка в Съюза.

Европа, заедно с Япония, е начало на вероятно световна тенденция. През следващите петдесет години развиващите се страни ще бъдат източник на около 90 % от нарастването на световното население. Населението им ще продължи да се увеличава няколко десетилетия. Освен това, въпреки че нивото на раждаемост в Източна Азия и Южна Америка е спаднало, те също ще останат по-млади отколкото развитите страни още много години. Нивото на раждаемост в развиващите се страни обаче се очаква да спадне до коефициента на стабилност до 2050 г., а после

и повече. Предизвикателството на едно застаряващо и намаляващо население ще стане глобално до 2070 г. Така че, докато световното население ще нарасне с една четвърт от днес до 2025 г. — от 6,4 милиарда на 8 милиарда — то би трябвало да достигне връх от 9,3 милиарда през 2050 г. и след това да спадне.

Европейски въпроси

През последните пет години ЕС и неговите държави-членки започват да се занимават с някои от тези належащи въпроси. Въпреки че много от тях остават до голяма степен отговорност на националното и регионалното ниво на управление, европейското измерение е станало по-ясно изразено. Най-ясно видимата област на дейност е във връзка с пазара на труда: например ЕС и държавите-членки са се ангажирали да се опитат да увеличат както процента на работещото възрастно население, така и възрастта за пенсиониране на работещите. Много европейски страни имат сравнително ниско ниво на заетост на възрастните. Европейският съвет от Лисабон постави за цел увеличаването на всеобщото ниво на заетост на възрастното население през настоящото десетилетие от 64 % на 70 %. Четири държави-членки вече са постигнали това ниво, а три го доближават, така че целта, макар и амбициозна, не е невъзможна. (В САЩ нивото е понастоящем 72 %). Зелената книга „*Да се справим с демографската промяна*“, издадена от ЕС през 2005 г., показва, че до 2030 г. ще има недостиг на 20,8 милиона работещи.

По отношение **равнището на заетост на жените** в Европа, което средно е с около 18 % по-ниско от това на мъжете, съществува специална цел от Лисабон да се повиши равнището на заетост на жените от 55 % на 60 %. (В Швеция работещи са 70 % от жените). Това не е просто едно предизвикателство за икономическата и социалната политика. Има и морално измерение, което налага промяна в отношението. В някои страни, например в Германия, Ирландия и Италия, работещите майки са считани за „лоши майки“. Същото важи и за бащи, които вземат отпуск по бащинство и се изправят, както пред пречки за кариерата си, така и пред имиджа на „слабак“. Поради тази причина има нарастваща нужда от допълнителни програми за подпомагане на родители да се завърнат на работа след отпуск за гледане на дете. Постигнат е определен прогрес в тази област, особено в бившите комунистически страни, където много жени са работили преди 1989—90 г. В действителност само работещите майки там са били считани за „еманципирани“ и в резултат са се радвали на социално признание. Днес страни с високо ниво на заетост на жените, като Франция или Швеция, имат също така и високо ниво на раждаемост. Това демонстрира желанието на жените в много страни да имат и кариера и семейство. От политическа гледна точка изглежда препоръчително социалната рамка да бъде изградена по начин, който позволява на жените да бъдат едновременно майки и работещи.

Еднакво по важност е намаляването на **младежката безработица** и привличането на млади работници по-рано отколкото сега. По същия начин по-старите работници са поощрявани да останат на работа по-дълго. Средната продължителност на пенсионния период през 1900 г. е само малко повече от година. До 1980 г. той се повишава на 13 години, а до 1990 г. — на 19 години. За в бъдеще пенсионният период ще бъде нормално с продължителност две-три десетилетия.

Европейската комисия прецени, че ако **средната пенсионна възраст** в Европа бъде вдигната с пет години, то публичните разходи за пенсии могат поне да останат статични, въпреки демографската промяна. ЕС има определена цел да увеличи нивото на заетост за 55—64 годишните от 39 % на 50 %. В редица страни пенсионната възраст на работещите в държавния сектор е в процес на увеличаване. Разработват се планове за ранно пенсиониране, въвеждат се „гъвкави“ възрастови граници за пенсиониране, а здравата връзка между възрастта за

оттегляне от работа и възрастта за пенсиониране се прекъсва. Няколко държави-членки се опитват да реформират пенсионните си системи, за да намалят финансовия товар върху държавата — особено като увеличат осигурителните периоди, като обвържат размера на пенсията с цените, а не със заплатите, и като преминат от схеми за „дефинирани вноски“ към схеми за „дефинирани доходи“. Паралелно с това гражданите се насърчават да правят вноски в „капиталови“ схеми, в допълнение към общественото осигуряване, и да натрупват спестявания често с помощта на данъчни стимули. Също така се поощрява по-добра преносимост на пенсията, за да се насърчи работната мобилност. Франция, Полша, Великобритания и Швеция напоследък правят стъпки в една или повече от тези посоки.

Друг начин за преодоляване на недостига на работния пазар е да се постигне пълният **потенциал на имигрантската работна сила**, който вече е налице, чрез поощряване на образованието на семействата на имигрантите и чрез подобряване на възможностите за образование. Често родителите имигранти неволно подкопават възможностите за развитие на децата си поради непознаване на местната училищна система. Това разбира се е пагубно за амбициите и стремежите на самите деца, а за обществото като цяло е преди всичко икономически проблем. Поради намаляването на населението в работоспособна възраст, изключително важно е всеки гражданин да получи възможно най-ефективно образование и работа.

Вероятно най-фундаменталният и труден проблем в Европа е ниското **равнище на раждаемост**. В света понастоящем има годишно 21 раждания на 1000; в САЩ има 14; в Европа 10; в Япония едва 9. Увеличаването на средния брой раждания от 10 на 11 на 1000 поне ще стабилизира населението в Европа, макар че няма да прекрати спада на работоспособното население. За да се предотврати този спад е необходимо още по-голямо увеличение на раждаемостта. Нови изследвания предвиждат, че отсега нататък за всяко десетилетие, през което раждаемостта остане на сегашното си ниско ниво, ще има допълнителен спад от 30—40 милиона души на населението на ЕС.

При все това, ниското ниво на раждаемост може да бъде обяснено като реакция на жените срещу икономическите и социални условия и няма непременно като последици „криза на семейството“ в демографски и социологически смисъл. Рядко желаният брой деца в семейството отговаря на реалния брой. По-скоро само по себе си желанието за деца остава постоянно във времето, но не винаги може да бъде изпълнено, поради финансови или социални пречки. По отношение на обществената политика, трябва да се обърне внимание на премахването на социалните и работни бариери за раждането на деца. Правителствата разглеждат мерки, които биха имали пряко или косвено влияние, въпреки че неизбежно ще има забавяне преди те да доведат до увеличаване на работната сила. „Семейната помощ“ става все по-важна политическа цел в много страни. Данъчното облагане и социално-осигурителните системи могат най-ясно да бъдат пригодени да стимулират финансово по-големите семейства, вместо да не правят разлика; данъчните стимули и реалното осигуряване на центрове за дневни грижи също могат да изиграят важна роля. Потенциално поучителен е успехът на Франция и някои скандинавски държави да спрат спада на раждаемостта.

ВЪЗМОЖНИ ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕЙСТВИЯ

За да посрещнат предизвикателствата и възможностите, възникнали от демографската промяна, европейските политически управници ще трябва:

- да насърчат по-високо ниво на раждаемостта посредством финансови стимули, мерки за улесняване на работещите жени да отглеждат деца, подобро осигуряване на дневни грижи и по-добри законови рамки и социален статут на семействата;

- да увеличат участието в пазара на труда, особено на жени и по-млади работещи, включително да насърчат работата на непълнен работен ден;
- да повишат пенсионната възраст, да ограничат ранното пенсиониране и да се преборят с „възрастовата дискриминация“ на работното място;
- да увеличат финансовите вноски за пенсии на работещите и да поощрят по-гъвкави спестовни и пенсионни схеми;
- да насърчат по-висока производителност на настоящите работещи, така че нарасналата продукция да компенсира дефлационните последици от намаляването на населението;
- да поощрят приспособимостта на работещите, така че те да развият набор от умения, които да им позволят да сменят различни длъжности и професии през трудовия им живот.

Относно имиграцията, правят се следните предложения:

1. ще се наложи страните от ЕС да преразгледат политиките за законна имиграция, които са насочени в полза на неквалифицираните работници и да ги заменят поне отчасти с политики, улесняващи имиграцията на квалифицирани работници. Трябва подробно да се разгледат потенциалните преимущества на една точкова система (може би „Синя карта“ по подобие на канадския модел), която може да бъде адаптирана към националните или регионалните условия, както и към развитието на пазара на труда. По този начин икономиките на страните от ЕС ще извлекат полза от това „привличане на мозъци“. Вариант на този план, който ще облагодетелства също така страните, откъдето идват работниците, е кръговата миграция на професионалисти от развиващите се страни, които са обучени и работят в развити страни за определен период от време, и които накрая се завръщат в родните си страни и прилагат своите нови умения и опит.
2. Необходимо е този подход да се допълни като компенсация с предоставяне на помощ на бедните страни с оглед развиване на собствените им икономики.
3. Трябва да бъдат положени усилия за повишаване на квалификацията на дългогодишни мигранти и за използване на тяхното многоезичие и техния опит в межкултурния диалог. Следва да бъдат обмислени специални програми за подпомагане овладяването на втори език и програми за подкрепа на мигрантите в училище и по време на професионално обучение.

Интегрирането и образованието на имигранти може да доведе до огромна полза за приемните общества, ако бъдат подпомогнати и използвани специалните потенциални умения на имигрантите. Благодарение на своите многоезикови умения и познаване на социалните и културните традиции на съответните им родни страни, имигрантите могат да играят важна роля в подпомагането на межкултурни връзки, което е от особено значение в нашия глобализиращ се свят.

4. Нужно е да бъдат намерени общи решения на ЕС по отношение на проблемите с незаконната имиграция, тъй като мерки на отделни страни, като например даване на правен статут на нелегално влизачи в страната, имат последици върху други членки на ЕС, поради мобилността на работната ръка в границите на ЕС.
5. Необходимо е да бъдат предприети действия Европа да бъде направена по-атрактивна в сравнение с останалия свят, за да се привлекат и задържат квалифицирани работници и да се преобърне процеса на изтичане на мозъци. Тези политики могат да включват например по-голямо улеснение на квалифицираните работници да прекосяват границите на ЕС със специална виза за научни работници в Европа.
6. Една специална миграционна политика не е достатъчна да се справи с всички проблеми на имиграцията. Тя трябва да бъде подкрепена от интеграционна политика, която включва например задължителни курсове по език, култура и история на приемната страна.
7. Ще трябва да се обърне по-голямо внимание отпреди на специфичните проблеми на интеграцията на „второто поколение“ (децата на имигрантите), както заради имигрантите, така и заради местното население. При този процес образованието е от първостепенно значение. Учебните програми в училище например, трябва да служат за обединяване на обществата, а не за тяхното разединяване. Заедно със социалната мобилност това е основен инструмент за интеграция.

Тероризъм и сигурност

АНАЛИЗ

По отношение на сигурността в бъдеще Западът може отново да се сблъска с традиционни заплахи. Той вече е изправен пред голямо предизвикателство в лицето на джихадизма, който не е единствената терористична заплаха, но е най-смъртоносна и най-крайната в своите цели.

Из целия свят либералната демокрация е атакувана от невидим и несъизмерим враг. Това не е „сблъсък на цивилизации“ (този конфликт започна като вътрешна борба в мюсюлманския свят), а сблъсък между цивилизования и варварския джихадизъм. Джихадизмът не е атака срещу тези, които независимо от своята религия вярват във върховенството на закона, човешките права, плурализма и демократичното управление. Джихадистите отхвърлят самата основа на демокрацията, тъй като смятат за богохулствена всяка система на управление, която се основава на волята на народа, а не на волята на Бог, подходящо опосредствана чрез тях. Това не е толкова „война с тероризма“, а по-скоро идеологична война – борба за демокрацията. Не бива да се подценява мащабът на предизвикателството – това не е битка, която може да бъде спечелена с няколко отстъпки. Докато традиционните терористични групи обикновено се създават с цел привличане на вниманието към тяхната кауза и техните проблеми, принуждаване на правителствата да преговарят и постигане на компромиси, джихадистите, както се изказа Хюсенн Мусауи от Хизбула през 2003 г.,

„не се борим, за да ни предложите нещо. Ние се борим да ви елиминираме.“

Джихадизъм

Първоначално това беше вътрешна борба в мюсюлманската общност. Екстремистите отхвърляха модернизацията на техните общности и въвеждането на това, което смятаха за „западни“ социални, икономически и политически практики. По начало този спор между „ислямисти“ и традиционни мюсюлмани беше от научен характер. Ислямистите обаче ставаха все по-войнствено настроени и впоследствие агресивни като изграждаха организации, развиваха мрежи и печелеха хора на своя страна с цел да разклатят ислямския свят. Мюсюлманите, които биваха възприемани като „усвоили западната култура“ и подкрепяха демокрацията, бяха обявени за изменници на вярата.

Сега джихадистите откриха втори фронт като атакуваха директно Запада, за да отслабят своите опоненти, да засилят своите кампании и да започнат нов етап от своята борба за световно превъзходство. Те може също така да се борят за отстраняването на американските войници от Ирак, или преди това от Саудитска Арабия, както за създаването на палестинска държава и срещу Израел. За джихадистите обаче това са просто каузи, които могат да бъдат манипулирани, за да оправдаят техните действия и да съберат привърженици. Техният стремеж е да възпрепятстват или дискредитират хората, които се опитват да установят жизнеспособни държави в мюсюлманския свят, както в Ирак и Афганистан, като дългосрочната им цел е обединяването на всички мюсюлмани в една фундаменталистка държава, която представлява тяхното тълкуване на нов ‘халифат’, като решаваща стъпка по пътя към господството над един свят, основан на тяхното тълкуване на правната система ‘шерият’ и теократичното управление.

Трудно могат да бъдат преувеличени амбициите на предизвикателството, което те поставят пред демократичния свят. Тази идеологическа война „се случва в момента и вече се превърна в глобална рамка, характеризираща двадесет и първи век“.⁵

Новото оръжие: модерните средства за комуникация

Новата заплаха е от нов порядък. Както и в борбата срещу нацизма и комунизма, заплахата е от световен мащаб, но както и при тероризма, методите са локални, непредвидими и ужасяващи. Тя се стреми да подкопае основите на демократичния свят, като използва именно неговите свободи и благосъстоянието като оръжие и по този начин превръща силните му страни в слабости. Основаната на свободния пазар демокрация на двадесет и първи век създаде богатство и овласти индивидите. Тя направи достъпни източниците на информация и измисли нови системи за комуникация, улесни пътуването, разработи международни мрежи и предостави на студентите възможност за мобилност в невиждан досега мащаб. През следващите няколко години тези тенденции ще нарастват експоненциално. Тези развития създадоха нов вид враг, който злоупотребява със свободата на достъп до информация, лесната комуникация и пътуване.

Тази нова заплаха отразява разнообразието в ерата на интернет. Демокрацията е атакувана чрез ‘кибер-мобилизация’ – „електронно *надигане на масите*“⁶ – чрез която се призовават потенциалните вражески привърженици из целия свят. Не се изискват много средства за воденето на подобна кампания в глобален мащаб: видеото и достъпът до интернет могат да превърнат всяка реч и всяка жестокост, отвлечане или убийство в оръжие от арсенала на джихадистите. Това е тъмната страна на революцията в информационните технологии. Както австралийският контрареволюционен специалист Дейвид Килкълън беше казал за Осама бин Ладен: „Ако (той) нямаше достъп до световните медии, сателитни комуникации и интернет, той щеше да бъде просто един смахнат тип в пещера“.

Тяхната тактика е да разклатят и след това да разрушат моралното превъзходство на демократичните страни: стремежът им е да ги принудят да пренебрегнат върховенството на закона, за да защитят закона, да лишават от свобода без съдебен процес, за да защитават свободата, да използват мъчения, за да предотвратят насилието, да убиват невинни хора, за да предпазват индивидите и да налагат все по-строги мерки за сигурност за сметка на свободата. Джихадистите всяват взаимно недоверие и страх в общностите, като създават още по-голямо напрежение, което може да се използва за техните цели. Вместо да ги предизвика лице в лице, този враг без определено лице предпочита да провокира демократичните общества към лицемерие, да предприема действия, които дестабилизируют умерените позиции в ключови региони, и да разклаща подкрепата на местно ниво. Те вярват, че чрез успехите си ще привлекат привърженици сред хората, които, основателно или не, се смятат за жертви на несправедливост, като отслабват обществената воля.

Тези врагове на демокрацията разполагат с нови средства, подкрепени от опасна и радикална идеология с много потенциални привърженици из целия свят.

⁵ Phares, Walid, *The War of Ideas*, Palgrave Macmillan 2007

⁶ Cronin, Audrey, *Cyber-Mobilization: the New Levée en Masse*, http://ccw.politics.ox.ac.uk/publications/cronin_parameters.pdf

Основни терористични заплахи

Наблюдават се четири направления в тази войнствено настроена коалиция, които ще оформят полемиката в тази сфера през идните години:

- На първо място са страните, които не приемат демократичните ценности. Понастоящем двата основни противника са Иран и Сирия. Досега те до голяма степен са избягвали да предизвикват Запада фронтално. Техните интереси са в локалните и регионалните кризи и в проектирането на тяхната сила в непосредствено съседство. Затова те тайно подпомагат специфични групи в нестабилни региони като Палестина и Ливан, като в крайна сметка превръщат едно напрежение в световен проблем. Новопоявилата се агресивност на Иран по отношение на ядрения капацитет е непозната досега насока в тяхната политика. Макар и да не може да се предвиди в каква посока ще се развият Иран и Сирия през следващите двадесет години, съществува опасност тези и други подобни държави (някои теократични, някои авторитарни, макар и светски) да продължат да представляват заплаха.
- Добре организирани групи, често в крайна сметка финансирани от западните потребители чрез закупуване на горива, са създали школи за екстремисти, тренировъчни лагери за терористи и средства за атакуване на цели в западния свят. Основани от ухаби медресета са предоставили почва за възпитаване на терористи, особено в Пакистан, но и в Европа. Те възпитават потенциални членове и след това ги канализират в своите системи.
- Тези организирани групи са съумели да засият своята мощ и да разширят своето влияние чрез създаване на асоциирани с твърдото ядро мрежи. Множество отделни групи с различни каузи и цели сега са свързани помежду си чрез интернет и обменят знания и ресурси.
- Извън тези мрежи други хора, които се чувстват маргинализирани, се вдъхновяват да стартират своя собствена кампания срещу местни обекти със собственоръчни средства в името на една по-малка кауза.

Не съществува средство за бързо справяне с тероризма. Както сочат примерите по света, като се започне от Перу и се стигне до Северна Ирландия, трябва да се натрупат много фактори наведнъж, за да се организира успешна съпротива срещу тероризма и най-накрая да се елиминира терористичната заплаха:

- силна политическа воля;
- решителност от страна на обществеността за оказване на съпротива срещу заплахите над демокрацията;
- все по-усъвършенствани и добре обмислени антитерористични мерки;
- намаляване на истински основателните причини за недоволство; и
- изолиране на терористичната кауза.

Някои тенденции сякаш са ясни. Макар че досегашните действия като че ли са поставили терористичните организации в защитна позиция, скоро няма да бъде сложен край на терористичната заплаха и Европа трябва се подготви за следващия удар. Изглежда, че заплахата става все по-децентрализирана и „спонтанна“. Основният

страх е терористите да не получат достъп до биологични агенти или ядрени оръжия, с които да преместят тероризма в нова плоскост⁷.

ВЪЗМОЖНИ ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕЙСТВИЯ

За да се справят със „световните размирици“ в резултат на идеологическата война, на макро ниво може да се наложи демократичните страни да планират една неконвенционална „дълга война“, като използват антитерористични и контрареволуционни методи, съчетани с военни усилия за стабилизиране и възстановяване. Сега трябва да се предприемат стъпки, които да разклатят идеологическите основи на терористичната заплаха и да намалят тяхната сила на въздействие. Ако се окажат ефективни, подобни стъпки могат да доведат до понижаване на заплахата до незначително ниво до 2025 г.

Все пак ключът към успеха в противодействието срещу световните размирици може би се състои в разбиването на атаката като се подхожда по различни начини към различните полета на действие, като се отстранят основателните несправедливости и се развият правови държави, които са способни да предоставят блага на своите граждани и да установят демократични институции. Подобна стратегия на „разединение“ би следвало да се концентрира върху „прекъсване на връзките между полетата на действие, възпрепятстване на регионалните и световните влиятелни фигури да използват и да се свързват с местни лидери, пресичането на комуникацията между и в рамките на *джихад* групите, отрязване на достъпа до убежища, изолиране на ислямистите от местното население и прекъсване на помощта от източниците на ислямизъм в Близкия изток, като по широко понятие“⁸.

Вътрешен контекст

Всички европейци трябва да си дават сметка за значението на отстояването на техните ценности и как тези ценности да бъдат зачитавани от всякакви видове терористични заплахи. Изключително важно е тясното сътрудничество между правителствата, основано на това общо разбиране.

Основно предизвикателство за демократичните общества в Европа ще бъде политическата и икономическата **интеграция** на онези социални групи, които понастоящем се чувстват маргинализирани и недоволни. Ще трябва да се предприемат действия за изграждане на межкултурен диалог, засилване на позициите на умерените, традиционните мюсюлмани и изолиране на екстремистите. Същевременно западното управление трябва да покаже, че политиките на интегриране и социално разбиране са знак за сила, а не за слабост. Така например, в никакъв случай не бива да се толерират практики в определени части на нашите градове, които някои проповядват като произтичащи от „шерията“ и които провокират традиционните ценности. Необходимо е сериозно по-нататъшно изследване на причините за екстремистки тенденции сред някои групи мюсюлмани.

Усилията в тази посока ще трябва да се удвоят, тъй като съществува опасност тероризмът да предизвика отрицателни реакции, на което терористите без съмнение се надяват, и да доведе до още по-голяма нетолерантност.⁹ Досега западните общества като цяло демонстрираха значителна политическа зрялост в своите реакции спрямо терористичните жестокости и въздействието върху отношенията между общностите е

⁷ National Intelligence Council, 'Mapping the Global Future: Report of the National Intelligence Council's 2020 Project', 2004

⁸ Kilcullen, David, 'Countering Global Insurgency', стр. 46; <http://smallwarsjournal.com/documents/kilcullen.pdf>

⁹ European Union Institute for Security Studies, 'The New Global Puzzle: What World for the EU in 2025', 2006

минимално. В дългосрочен план обаче съществува риск една постоянна терористична кампания да дестабилизира положението.

Ще бъде оказан натиск за предприемане на мерки, които ще ограничат свободата и ще повишат напрежението, може би засилено от застаряването на населението и икономическите промени, които пораждат страх и несигурност. Управляващите ще трябва да **намерят равновесие между всички необходими допълнителни мерки за сигурност и отстояването на демократичните ценности и личната свобода**. По принцип няма конфликт между добрата сигурност и личната свобода. Западните правителства не бива да се поддават на провокациите на терористите и да предприемат стъпки, които макар и да изглеждат правилни, просто подхранват каузите, лежащи в основата на тероризма. Главна тема на дискусия в тази сфера е функцията на нормативната уредба и ролята, която тя би могла да играе в намаляването на злоупотребите с новите технологии. Необходими са допълнителни усилия за превръщането на интернет в сигурно и добре регламентирано пространство.

Както сочи опитът от Северна Ирландия и други места, службите за сигурност трябва сериозно да инвестират в **разузнаването**, като се инфилтрират в терористичните мрежи с цел тяхното разкъсване и потушаване на терористични начинания. Тъй като джихадският тероризъм е по-децентрализиран от много предишни терористични заплахи, това ще изисква значителни усилия и средства. Националните агенции за разузнаване и сигурност на държавите-членки трябва да си сътрудничат ефективно в тази област и трябва да се предостави финансова и политическа подкрепа на водещите фигури в този процес. Агенциите трябва да бъдат насърчавани за евентуално инфилтриране. Проследяването на паричния поток, както и потока на хората, е основно средство на една ефективна антитерористична политика. Също така трябва да се обърне сериозно внимание на подозренията, че джихадските терористични мрежи търсят връзки със съществуващи европейски терористични групи и криминалния подземен свят, с цел да увеличат ефекта от своите действия.

Трябва да се повиши **сигурността на основните инфраструктури**. Сложните западни икономики са много зависими от широкомащабната инфраструктура, за да задоволят основните си нужди като електроенергия, вода и храна. Тези мрежи и модели на разпространение следва да бъдат преразгледани и подобрени с цел осигуряване на тяхната надеждност и способност да издържат на концентрирана атака.

Един потенциален проблем за т. нар. „война с тероризма“ е, че тя като че ли губи обществената подкрепа. Започнала като реакция на конкретна извършена жестокост, първоначално тя получи широка **обществена подкрепа**, но нейните цели стават все по-неясни в съзнанието на обществеността. За побеждаване на Ал Кайда ли се води войната? Ако това е така, то как се вписва Ирак в тази картина? А другите полета на военни действия? Афганистан? Сомалия? Необходимо е да се направи повече, за да се изясни естеството на заплахата и фактът, че това е „борба за демокрация“, ако западните правителства желаят да запазят обществената подкрепа за една битка, която има дълбоки последствия за ресурсите и в крайна сметка за човешкия живот. Политическите лидери трябва да се противопоставят на тези, които са за помиряване, както и на хората с краткотрайна памет, които често се срещат в медиите.

Международен контекст

При следването на политиката на „**разединение**“ с цел разбиване на джихадистките мрежи усилията трябва да бъдат насочени към премахването на конкретни основателни причини за недоволство, с оглед да бъдат изолирани екстремистите в техните собствени общности, като се пресече притока на нови членове и на

финансиране, като се ограничи логистичната подкрепа, оказвана от местните общности, и като се засилят позициите на умерените мюсюлмански лидери. Това е област от ключово значение, където тясното трансатлантическо партньорство е жизнено важно. Имало е предложения да се вложат много повече средства в политически, икономически и психологически операции, отколкото във въоръжена намеса, макар че понастоящем европейските държави изразходват твърде малко за традиционна отбрана.

Палестина и Израел: Западът трябва да продължи да подкрепя усилията за постигане на споразумение между израелската държава и палестинските власти, в това число за създаване на палестинска държава, определено като изключителен приоритет в пътната карта за мир на „Близкоизточния квартет“. Една жизнеспособна палестинска държава, която се ползва с достатъчна легитимност във и извън страната, за да сведе до минимум този исторически конфликт като причина за враждебност, понастоящем е от жив интерес за Европа и САЩ. Важно е да се подчертае, че джихадистите няма да бъдат умиротворени с договаряне – те със сигурност ще отхвърлят постигнатото – но това би било съществен принос към тяхното изолиране от позицията на традиционните мюсюлмани.

Ирак: Ако в Ирак коалицията се смята за победена, това би означавало, че на дългосрочните интереси на Запада е нанесен тежък удар. Въпреки сериозните грешки на войските на коалицията в „златния момент“ след успешното им завземане на Ирак, политическата воля трябва да бъде мобилизирана да продължи да следва този курс. Цената на продължаването на борбата ще бъде висока финансово и, което е по-съществено, по отношение на човешкия живот. Но тази битка е жизненоважна в дългосрочната борба за демокрация. Волята на умерените иракски лидери и западните им съюзници трябва да е достатъчно силна, за да се противопостави на радикалистите и да развие жизнеспособна демократична държава в Ирак. Важен паралел, който следва да се отбележи, е съветската инвазия в Афганистан. Джихадистите вярват, че са победили Съветския съюз в Афганистан и че в резултат на това са съборили съветския блок. Те не бива да получат подобна „победа“ в Ирак.

Афганистан: Това също е битка, която не можем да си позволим да загубим. Опасността от талибаните засега е под контрол и ситуацията е доста по-различна от тази в Ирак. Цивилното население обаче трябва да се убеди в икономическите и социалните ползи от новото положение, за да събере смелост да продължи да подкрепя Запада в изграждането на ново демократично правителство.

Близък изток: Западът трябва да постави като приоритет развитието на силни държави, които се основават на върховенството на закона и конституционното управление, като спазват човешките права и улесняват икономическото развитие. Реформите трябва да се поощряват да разширяват основата на демократичното управление. Съществуват рискове. Умерените недемократични правителства могат да бъдат застрашени от радикалисти, но срещу заплахата трябва да се действа активно сега, защото ако бъде оставена да отлежава, в бъдеще тя би причинила още по-сериозни проблеми. Западът трябва да насърчава икономическото развитие и провеждането на политики за намаляване на безработицата, особено сред младите хора. Няма пряка връзка между бедността и тероризма, даже напротив – много терористи произхождат от заможни семейства – но липсата на икономически напредък допринася за усещането за изолираност. Където е възможно, трябва да се помогне на народите от Близкия изток да играят пълноценна роля в процеса на глобализация. Западът трябва да търси диалог, който насърчава развитието на „ислямска демокрация“ по примера на „християнската демокрация“ чрез помиряването на религиозните вярвания с демократичните принципи, изграждането на положително отношение сред религиозните им общности към конституционното управление и спазването на правата на другите и чрез

опровергаване на твърдението, че демокрацията е нещо упадъчно, наложено от западните сили. Подобен диалог изисква сериозно инвестиране на необходимите средства. Много малко са страните от Средния изток, които са свързани с мрежи за демокрация и добро управление като например Общността на независимите държави. В Близкия изток и Средиземноморието не съществува еквивалент на Съвета на Европа за защита на човешките права.

Северна Африка: Тъй като се намира в близко съседство със Съюза, този регион е особено важен за сигурността на Европа. При разработването на програми за икономическо сътрудничество и политически обмен Съюзът трябва да постави като приоритет отношенията в Средиземноморския регион.

По-широката ислямска общност: Основна цел трябва да бъде да се подкрепят и други държави с голям процент мюсюлманско население като Пакистан и Индонезия и народите от Централна Азия, за да могат те да последват примера на страни като Малайзия и Индия в развиването на сравнително стабилно и либерално управление с нарастващ икономически просперитет.

По-широкият свят: Голяма част от Азия развива активна пазарна икономика, като по този начин се присъединява към световната търговска мрежа и е готова да достигне западното ниво на икономически просперитет, но какво се случва с останалите региони? Части от Източна Африка, например, вече са предоставили база за операции на Ал Кайда. Търговията и помощните мерки за стимулиране на икономическото развитие са правилна стъпка не само заради непосредствените ползи, които носят на местното население. Те са също така част от дългосрочните интереси на Запада и световните демократични ценности и съответно изискват политическа воля и отделяне на средства в съответствие с тяхното значение в борбата за демокрация.

Енергетика и околна среда

АНАЛИЗ

Климатични промени

Околната среда се променя. В много региони по света се наблюдават по-големи крайни стойности на температурите и по-непредвидими метеорологични условия, които водят до бедствия като наводнения или суша. Ледените върхове изчезват, ледниците се топят и пустините се разрастват. В историята на света е имало големи промени в температурите и метеорологичните тенденции. Европа например е станала свидетел на „малка ледникова епоха“ между 1500 и 1850 г., последвала „средновековния топъл период“. Това, което придава значение на настоящия период, е скоростта на промяната и широко разпространеното вярване, че тя не е природна.

Оформя се консенсус, че настоящата фаза на изменение на климата е предизвикана от глобалното затопляне, което се дължи главно на безпрецедентно натрупване на въглероден двуокис в земната атмосфера, и съответно е резултат от нашия модел на икономически растеж и модерния начин на живот, основан на енергия, получена от изкопаеми горива. Затова, като погледнем напред към 2025 г., вероятно средата около нас ще продължава да се влошава и проблемите с околната среда и енергийните ресурси ще са определящи за политиката.

С настоящия темп на развитие икономическата глобализация се предвижда да доведе до 60 % увеличение в търсенето и консумацията на изкопаеми горива през следващите двадесет години. Земята ще претърпи сериозно повишаване на емисиите на парникови газове и изменението на климата ще става все по-осезаемо. Според повечето аналитици ефектът от глобалното затопляне, който засега е по-скоро ограничен, ще се усети много по-ясно в края на периода, т.е. между 2025 и 2030 г., като ще се наблюдават следните характеристики: повишаване на средните температури на земната повърхност с между 0.4°C и 1.1°C до 2025 г., ускоряване на топенето, повишаване на нивото, затопляне и окисляване на океаните, нарастване на валежите, по-честа проява на природни бедствия (циклони, тайфуни, горещи вълни, наводнения и др.) и все по-голям недостиг на чиста вода, наред с появяването на нови заплахи от повсеместни епидемии. Последствията за сезоните на растеж и събиране на реколтата ще бъдат сериозни. Междуправителственият комитет по изменение на климата (IPCC) ¹⁰ твърди, че е много вероятно над 50 % от регистрираните до този момент температурни промени да са предизвикани от човешка дейност, която създава концентрации на парникови газове ¹¹.

Разбира се съществуват различни гледни точки. IPCC е критикуван по отношение на методологията на бъдещото проектиране на настоящи тенденции, както и на предишни анализи на глобалните температури, които се основават на ограничена документация и биологични данни, които могат да се тълкуват по различни начини. Полемиката относно „кривата на хокейния стик“ например беше концентрирана върху опростена графика в доклада на IPCC от 2001 г., в който беше изказано предположението, че глобалните температури са били стабилни между 1000 и 1900 г. преди да се увеличат драстично ¹². Понастоящем някои учени (предимно климатолози, специалисти в изучаването на образуването на облаци, което е основният определящ фактор за изменението на метеорологичните условия), открито поставят под въпрос възгледите на IPCC, върху които се

¹⁰ Междуправителственият комитет по изменение на климата (Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) е създаден през 1988 г. от две организации на Обединените нации – Световната метеорологична организация и Програмата за околна среда на Организацията на обединените нации – с цел оценка на риска от изменението на климата.

¹¹ IPCC, Четвърти доклад за оценка: Изменение на климата, 2007 г.

¹² Известно също така като ‘реконструкцията на MBH98’, създадена от Ман, Брадли и Хю.

формират настоящите политики и идеи за глобалното затопляне. Те не оспорват факта, че температурите може и да са се повишили през последните 20–25 години, но поставят под съмнение заключенията в дългосрочна перспектива, изведени от минали наблюдения. Разработват се нови климатични модели, които значително намаляват приноса на емисиите на въглероден диоксид и човешките дейности за обясняването на последните тенденции към затопляне, а поставят по-голям акцент върху евентуалната роля на природни явления, като например цикъла на слънчевата активност.

Това, което затруднява формулирането на обществена политика, е че докато бъде даден сигурен отговор на тези въпроси, може да бъде твърде късно да се предприемат необходимите корективни действия. Въпреки това, в днешно време тезата, че най-главната причина за изменението на климата представлява човешката дейност, е широко разпространена и обществеността изисква своевременни действия. Въз основа на баланса на вероятностите и оценка на риска правителствата трябва да преценят дали са необходими сериозни промени в обществената политика. Ясно е, че ако в крайна сметка бъде доказано, че изменението на климата не е предизвикано от човека, подобни инициативи могат в най-лошия случай да намалят световния брутен вътрешен продукт и евентуално да повлияят на технологичните иновации за справяне с неговите последици. Ако обаче изменението се дължат на човека, то тогава бездействието би било пагубно.

Енергия

Понастоящем държавите-членки на ЕС консумират 45 % по-малко енергия отколкото през 1973 г. за една и съща икономическа производителност. Въпреки това, абсолютната необходимост от енергия продължава да се повишава, като потреблението на първична енергия се е увеличило с 41 % между 1971 и 2003 г. Предвижда се световното потребление на енергия от изкопаеми горива да нарасне с 60 % през следващите двадесет години. Две трети от това повишаване ще се дължи на азиатските страни, в частност Китай и Индия. Нефтът ще продължи да бъде най-търсеният енергиен източник, а потреблението на природен газ следва да се повиши с 87 % в годините до 2030 г. Следователно Европа е изправена пред нарастваща конкуренция за ограничени ресурси, като тя вече е най-големият вносител на нефт и газ.

Медиите обичат да съсредоточават вниманието върху опасността световните запаси от изкопаеми горива да се изчерпят преди края на този век. Така например, направена е оценка, че са останали запаси от природен газ само за 60 години. Подобни предсказания винаги се оказват нереалистични и ненадеждни (спомняте ли си прогнозите за „нулев растеж“ през 70-те?). По-голямата част от тези оценки подценяват ролята на относителните цени и разработваните иновации за осигуряването на устойчиво и достатъчно наличие на ресурси. Има значителни запаси от въглища например – три пъти повече отколкото нефт и газ по отношение на количеството енергия – които на една подходяща цена биха могли да се използват за задоволяване на енергийните нужди. С основание може да се прогнозира, че дори дълго след 2025 г. няма да има реален проблем с енергийните запаси.

Това не означава, че не могат да възникнат проблеми с осигуряването на необходимите енергийни доставки на пазара и избягването на драстични скокове в цените. В средносрочен план съществува опасност инфраструктурата, необходима за възстановяване, превоз и рафиниране на енергийните запаси, да се окаже недостатъчна за посрещане на нуждите. Много от произвеждащите петрол страни се управляват от правителства, които търсят максимална печалба по-скоро в кратък срок, отколкото дългосрочна максимална икономическа полза. Освен това, някои ключови производители на петрол като Венецуела, Русия и Ирак, по очевидно много

различни причини, водят политики или са изправени пред вътрешни проблеми, които ги правят непривлекателни или ненадеждни за търговските инвеститори.

Според Международната агенция по енергетика, инвестициите, необходими на световно ниво, ще бъдат от порядъка на 20 000 милиарда долара. Те трябва да се финансират предимно от частни инвеститори, така че частният сектор ще трябва да поеме лидерството в областта на енергийната сигурност и изменението на климата. Правителствата ще трябва да разработят подходяща рамка, с която да насърчават инвестициите в правилната посока.

Освен с този проблем, ЕС ще се сблъска и с друг, който ще се появи в резултат на нарастващата му зависимост от външни енергийни източници. Съотношението на зависимост е спаднало от 62 % през 1975 г. на 48 % понастоящем, но се очаква отново да се повиши като достигне 70 % до 2030 г.

Проблемът допълнително е усложнен от факта, че на практика всички основни производители на петрол и транзитните региони, от които Европа зависи по отношение на вноса, са области на сериозна геополитическа нестабилност. По тази причина не е изключено да възникнат повтарящи се случаи на относителен дефицит и скокове на цените в резултат на регионални политически вълнения или липса на модернизация и поддръжка на местната инфраструктура.

ВЪЗМОЖНИ ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕЙСТВИЯ

Климатични промени

Има два начина да се отговори на това предизвикателство. По-радикалният е да се опита да спре изменението на климата като цяло. Всъщност това е приетият в Киото подход. Определят се максимални квоти за емисиите от замърсяващи дейности, така че концентрациите на въглероден двуокис да бъдат забавени, спрени и впоследствие намалени. Предвидена е нормативна уредба, която да накара предприятията и домакинствата да възприемат нови модели на производство и потребление, които позволяват по-широкото използване на незамърсяващи енергийни технологии. Правителствата се намесват в пазара чрез данъчно облагане, за да фиксират цените по такъв начин, че да изместят изкопаемите горива и да насърчават разработването на възобновяеми енергийни източници. Генерирането на електроенергия се променя от основано на изкопаеми горива към несъдържащи въглерод алтернативи като например ядрени или т. нар. устойчиви енергийни източници.

Една алтернативна и потенциално по-продуктивна политика в дългосрочен план е да се избере „стратегия за адаптация“, основана на концепцията, че отговорът на поставените от изменението на климата предизвикателства се крие в технологиите. Необходими са изследвания и инвестиции, които биха спомогнали за изобретяването на нови технологии, които могат да подобрят начина, по който ние на запад и нашите съседи по света, живеем във и със заобикалящата ни среда. С други думи една по-обещаваща стратегия се състои не в намаляването на пазарните източници на икономически растеж, а в инвестирането в основаното на знания общество, зараждащо се в резултат на глобализацията.

Съществува риск всеки напредък, постигнат в една страна или един континент, вероятно на висока икономическа цена, да бъде обезсмислен от действията на други, които не преследват подобна стратегия. Китай например

понастоящем планира над 500 нови електроцентрали на въглища¹³, които бързо биха унищожили всякакъв напредък, постигнат от Европейския съюз. Определени кръгове се страхуват, че ако тази политика не даде обещания резултат, има риск идеологическата истерия да доведе до такива ограничения в нормативната уредба и цените, че това би унищожило самите пазарни стимули, върху които се крепят инвестициите, технологичният прогрес и съответно напътната способност да предоставим висок стандарт на живот и все по-голяма енергийна ефективност и устойчивост. При все това е необходимо лидерство на световно ниво. Като поема инициативата за оздравителни действия, Европейският съюз заема по-силна позиция да промени условията на световния дебат и да насърчи останалите да го следват.

С усъвършенстването на данните и подобряването на моделите се налага политика на постоянно наблюдение и адаптация. Международното сътрудничество е от съществено значение за координирането на подход на световно ниво и обмена на информация по отношение на новите тенденции.

Енергия

В средносрочен план единствената доказана енергийна технология, която може да окаже сериозно влияние върху енергоснабдяването, е ядрената енергия. Алтернативни решения като вятърни мелници или биогорива могат да имат само малък принос към увеличаването на енергийните доставки. Те могат да бъдат полезни допълнителни източници само на местно ниво. Следователно забраната за разработване на ядрена енергия ще трябва да бъде премахната. Основното предизвикателство е отново да се постигне общ консенсус около ядрената енергетика. В дългосрочен план решението може да се състои в технологията, използваща водородни горивни клетки, която ще даде възможност да се премине към режим на изцяло възобновяема енергия, основан на способността на почти всеки човек да се грижи за собствените си енергийни нужди и да дели произведената от него енергия с много други. Водородната технология има потенциала да сложи край на зависимостта на света от вносен петрол, да намали значително емисиите на въглероден диоксид и да смекчи ефектите от глобалното затопляне. Първият главен индустриален регион, който съумее да използва най-пълноценно нейния потенциал, ще наложи темпото на икономическо развитие до края на века. Въпреки последния сериозен напредък в областта, тази технология все още съвсем не е на достъпни цени.

Преобладаващата гледна точка, споделяна от повечето експерти, професионалисти и политически управници, е че пазарният процес сам по себе си ще бъде твърде бавен, за да разреши евентуалните енергийни проблеми на Европа и да осигури гладък преход към следващата ера, в която вече не се използва петрол. Макар че пазарните механизми непрестанно водят в правилната посока, като се има предвид неотложността на този въпрос, обикновено се смята, че пазарите не могат сами да разрешат проблема и че правителствата трябва да се намесят, за да зададат посоката и да определят силни стимули за инвестиране в индустрията. Така например, необходимо е сериозно да се обмисли увеличаването на данъците върху екологично вредни практики и дейности, приходите да бъдат насочени към подпомагането на субсидирането на преминаването към възобновяеми енергийни източници ('пренасочване на данъчната тежест'). Европейският съюз и неговите държави-членки би следвало да предоставят сериозни данъчни кредити и стимули за индустрията, малкия бизнес, местните райони и общини, както и за собствениците на жилища и потребителите, да насърчават изследванията, развитието и своевременното въвеждане на възобновяемите енергийни източници и технологии, използващи водородни горивни клетки.

¹³ Susan Watts, BBC Newsnight Science Editor, 2005. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/newsnight/4330469.stm>

Рискът при този подход обаче се крие в това, че пряката държавна намеса води до ограничаване на избора на енергийни източници в Европа до технологични задънени улици (както се случи например във Франция с известната технология „Минител“). Историята е пълна с примери, които показват как държавните наредби и субсидии в промишлеността в действителност забавят процеса на адаптация и иновация, който те би трябвало да ускорят. Европеизирането на политиката в областта на промишлеността едва ли ще я направи по-успешна.

В общи линии като погледнем напред към 2025 г. имаме основателни причини да бъдем оптимисти. Невероятното разрастване на дигиталното общество ни дава шанс да си представим бъдещи възможности, за които доскоро никой дори не е сънувал. Така например, заедно с революцията в областта на водорода и горивните клетки, дигиталното общество вече прави технически възможно постепенното появяване на изцяло нова енергийна парадигма, която в голяма степен се основава на сложна схема за децентрализирано производство и мрежи за обмен на чиста енергия, чието функциониране ще се гради на процеси, които не са толкова различни от тези, довели до разработването на интернет в сферата на телекомуникациите.

Голямото предизвикателство за ЕС през следващите две десетилетия ще бъде да се насърчи такъв конкурентен дух и да се установи по-слабо регламентирана среда, които наред с усъвършенстваните умения и образование да дадат на европейците най-добрия шанс да бъдат сред първите, които да се възползват изцяло от тези нови технологични възможности.

При всички случаи, независимо от окончателните решения, които се вземат, дори и най-песимистичните прогнози за изменението на климата да се окажат неоснователни, настоящата ни загриженост по отношение на околната среда и енергетиката ще остави сериозен отпечатък върху начина, по който светът ще изглежда през 2025 г. Има вероятност обществото през 2025 г. да се основава на силна екологична етика, която отдава необходимата тежест на факторите, свързани с околната среда и устойчивото развитие.

IV. ПОСЛЕДИЦИ ЗА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Европейско управление: ценности, идентичност и граници

АНАЛИЗ

В светлината на предходните глави по отношение на предстоящите предизвикателства е учудващо колко бързо светът се отваря към една изцяло нова ера на полагане на усилия. Европейският съюз има нужда от капацитет за действие, тъй като ако Съюзът не може да функционира ефективно, едва ли е от значение доколко неговите политики са подходящи. Следователно управлението на Съюза е изключително важно. Възниква не само въпросът за самата същност на европейските ценности и идентичност, но и този за границите на Съюза. В тази връзка е уместно да се разгледат следните четири аспекта:

- основите на общите европейски ценности и идентичност;
- институционалният апарат на Съюза;
- необходимостта от ефективна администрация и отчетност;
- границите на Европейския съюз.

Основите на общите европейски ценности и идентичност

В основата на европейското управление лежи необходимостта от общи ценности и визия за Европа и нейното място в света. Никакво институционално изграждане или административно усъвършенстване не биха могли да компенсират липсата на обединяване около основни принципи. Това културно наследство подхранва ценностите на всички европейски нации по отношение на стойността на човешкото достойнство, свободата, плурализма, спазването на човешките права, върховенството на закона, справедливостта, толерантността, закрилата на малцинствата и ролята на управлението. Както се отбелязва в декларацията на ЕНП от Рим,

*„Юдейско-християнските корени и общото културно наследство на Европа, както и класическата хуманистична история на Европа и постиженията в периода на Просвещението, са основата на нашата политическа платформа“.*¹⁴

Дебатът относно идентичността и ценностите на Европа не е статична и окончателна позиция, а постоянна задача, динамичен, отворен процес, в който членовете на нашето европейско общество се съгласяват около общи възприятия за себе си и за другите. Чрез културен обмен и придобиване на по-дълбок поглед върху това как другите виждат света, ние можем да преодолеем нашите предразсъдъци, да разширим миногледа си и да постигнем по-голяма съгласуваност при по-нататъшно сътрудничество.

Ценности: Нашата европейска ценностна система е изградена върху четири основни елемента:

- политическата система на древна Гърция е въвела идеята за пряка демокрация. В ерата на глобализацията е особено важно гражданите да участват в процесите на вземане на решения на Съюза. Също така свободата на словото и плурализмът имат съществен принос за политическата стабилност;
- нашата правна система е дълбоко повлияна от римското наследство. Правната сигурност, например, равенството пред закона и правото на собственост остават задължителни условия за развиването на проспериращи икономически системи;
- християнските ценности са по-важни от всякога. Милосърдното, толерантността, личната свобода, цененето на човешкото достойнство и солидарността осигуряват политическа стабилност;
- накрая, Просвещението отбелязва последния крайгълен камък, когато се появява отделянето на Църквата от държавата като най-трайно наследство. Свободата да избираш религията си, както на местно, така и на международно ниво, е основно условие за мирното съжителство на хората.

Макар че нямаме право да настояваме нашите ценности да бъдат признати в целия свят, ние трябва да осъзнаваме, че тези ценности се споделят от други хора в западните общества. Ролята, най-вече на САЩ, е съществена не само за победата над комунизма и обединяването на Европа, но и за развиването на една културна общност, обединена от общи ценности.

Идентичност: Европейската идентичност може широко да се дефинира в културен, исторически, религиозен, политически и географски план, докато в същото време ЕС (и неговите предшественици) са изградили една много по-конкретна „Европа“ с нейните институции, дебати, правила и регламенти. Основен аспект на културна Европа е националната държава. За гражданите националността е доста по-присъстваща, има значително по-голямо влияние върху техните дейности и по-този начин поражда много по-силна идентичност. Основан на тези национални държави, Съюзът трябва да постигне високо ниво на вътрешно сближаване между своите членове, за да може да функционира ефективно.

Институционален апарат

Срещата на най-високо равнище в Берлин отбеляза ключов напредък за Съюза. Блокирането в резултат на двата загубени референдума във Франция и Нидерландия е преодоляно. Макар че да се говори за криза може би е твърде силно – основна характеристика на Съюза за неговия успех е способността му да продължава да се справя и с трудни обстоятелства – беше необходимо да се проведат реформи след двете вълни на най-голямото разширяване в историята на Европа, с което на практика се удвои броят на държавите-членки. Отдавна трябваше да се направят демократични подобрения в институциите по отношение на законодателството и бюджетната отговорност, на Съвета му беше необходим по-рационален процес на вземане на решения, за да отговори на нуждите на разширяващия се Съюз, а Съюзът трябваше да нагоди своите амбиции да бъде важен глас на световно ниво в съответствие с възможностите си. Това беше постигнато в Берлин с опростен пакет от реформи, който се концентрира върху съществените реформи, съдържащи се в Договора за конституция за Европа.

¹⁴ „За Европа на гражданите: приоритети за по-добро бъдеще“ („Римски манифест“), приет по време на конгреса на ЕНП в Рим, 30-31 март 2006 г.

Необходимост от ефективна администрация

При европейското управление по-голямо внимание се отделя на конституционната рамка на Съюза. Макар че този „макро“ въпрос е важен, съществуват други „микро“ проблеми, които не бива да бъдат пренебрегвани. Оставката на администрацията на Сантер породила сериозни въпроси доколко Комисията е в позицията да бъде пазител на Договорите. Беше стартиран амбициозен процес на реформа в резултат на разследванията, проведени от Европейския парламент и от Комитета на мъдреците (1999 г.), и следващите две администрации на Комисията се опитаха да изпълнят плана на необходимите промени.

Един от най-сериозните рискове за Европейския съюз се крие в това, че държавите-членки постоянно се изкушават да възлагат нови задачи на неговите институции, без винаги да им предоставят съответните ресурси, необходими за ефективното им изпълнение. Това води до нереализирани очаквания, разочарование и недоволство.

Граници на Европейския съюз

Границите създават усещане за принадлежност и идентичност, маркират собственост и предлагат защита. Нито едно общество и нито една икономика не могат да съществуват без граници – те са съществена част от политическия процес. В случая с Европа границите са се променяли през вековете: няма ясна дефиниция къде започва и къде свършва Европа. Границите са очертани доста ясно на север и на запад, но на практика липсва консенсус по отношение на източните граници на Европа. Според немския учен Хартвиг Хумел европейските граници не са навеки фиксирани точки, а са се превърнали в исторически понятия, които могат да се променят и развиват.

При Европейския съюз и неговото определяне на границите на Европа държавите-членки имат общ интерес, който се основава на споделени европейски ценности на базата на обща история и традиции. Те създават усещането за обща принадлежност. Хората не могат да действат заедно, ако липсва взаимно разбиране на общите им ценности. Следователно е възможно силата на споделената визия на практика да определи къде започва и свършва Европа в географски план: това със сигурност се случва при Европейския съюз.

Изложените досега аргументи показват, че настоящата програма на ЕС бързо се променя от изграждане към използване на институциите за справяне с предизвикателствата от световен мащаб. Може да се каже, че Европа загуби време в така наречения конституционен процес през последните 5 години, като не обърна достатъчно внимание на по-бързото адаптиране към свят на жестока икономическа конкуренция, сериозни стратегически заплахи и бурни технологични и културни промени.

При осъществяването на тези цели изглежда, че скоро ще настъпи времето, когато границите на Съюза ще трябва да бъдат установени, за да могат неговите граждани да добият реално усещане за идентичност. Това би позволило също така да се положат концентрирани усилия за преодоляването на предстоящите предизвикателства без непрекъснатото разсейване от процеса на разширяване на Съюза и евентуалното отслабване на неговата способност да бъде сериозен световен партньор. Подобно дефиниране на границите на ЕС не би означавало край на процеса на разширяване, а по-скоро би поставило на първо място разглеждането на интересите на ЕС и неговия капацитет за интеграция, отколкото да позволи на всяка желаеща държава да се присъедини.

ВЪЗМОЖНИ ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕЙСТВИЯ

Промяна на отношението към правителствата

За да се справи с тези предизвикателства, Европейският съюз ще трябва да реагира на начина, по който се променя отношението към правителствените органи от всякакъв вид.

- Политическите институции изпитват трудности поради все по-чувствителната загуба на уважение към властите. Вследствие на консенсуса относно общите политически насоки, резултатите от изборите изглеждат по-малко важни и може би заради това на изборите, с няколко изключения, се явяват все по-малко избиратели.
- В един свят на глобализация, основан на дигиталното общество, централната значима единица ще бъде индивидът. Поради това бюрократичността на ЕС и неговите държави-членки ще трябва да се приспособят с цел подобряване на европейското управление. Обществеността търси използването на новите технологии, за да държи отговорни политическите лидери, да обсъжда идеи и да провежда кампании за промени в политиката: все по-често се използват блогове за разпространение на идеи и намиране на съмишленици, организират се демонстрации в кратък срок чрез електронна поща и текстови съобщения, „виртуални“ групи за оказване на натиск заместват традиционните асоциации като основни двигатели на политическата активност.
- Идентифицирането на по-голямата част от обществеността с националните държави в Европа все още е силно и има вероятност те да продължат да бъдат основният фокус на лоялност от страна на техните граждани и да са необходими за доброто управление. Въпреки това се наблюдава все по-голямо възприемане на идеята, че политическата власт може да бъде разпределена между няколко нива на управление, когато е необходимо – например на европейско ниво за някои политики, на ниво регионални/местни органи за други – или да бъде изцяло изместена извън обсега на управленските органи и оставена на търговски или благотворителни частни организации или на отделни индивиди. Вследствие на това правителствата от всякакъв вид се конкурират на пазара за влияние и власт.

Процесът на разширяване

Бъдещото разширяване поставя огромно предизвикателство пред управлението на Съюза. То има сериозни последици за очертаните по-горе четири аспекта на един добре управляван Съюз и не бива да се осъществява прибързано. Европейският съюз трябва да внимава да не се разпростре твърде надалече – да се построи една толкова голяма Европа, която да не може да изпълни своите обещания. В никакъв случай не бива да бъде пожертвано доброто функциониране на ЕС в името на разширяването.

Едно умело управлявано разширяване все пак има потенциал да разшири обхвата на европейското върховенство на закона и човешките права, като подкрепя демократичния характер на новите държави-членки. Благодарение на него би се разраснал вътрешният пазар, най-големият единен пазар, който допринася за по-голяма икономическа стабилност и просперитет, и също така би се засилил гласът на Европа в света. Ако обаче едно разширяване се предприеме прибързано, не бъде добре подготвено и бъде осъществено без общо съгласие относно ценностите или бъдещите цели, то непоправимо би възпрепятствало развитието на Съюза. Един критичен анализ на ползите

от всяка кандидатура трябва да включва внимателно разглеждане на способността за интегриране на Съюза в този момент и за конкретната страна кандидатка.

Макар съгласно договорите да се признава правото на европейските държави да кандидатстват за присъединяване към Съюза, необходимо е да се установи ясна дефиниция на неговите граници, за да може той да посрещна предизвикателствата, пред които бива изправен, да запази вътрешната си сплотеност и да интегрира Западните Балкани. След като се постигне съгласие, е препоръчително да мине един значителен период, например 15 години, преди да приключат преговорите за разширяване. Трябва да се разработи последователна и целенасочена политика за страните съседки на Съюза с цел поддържане на отношения на сътрудничество, просперитет и стабилност.

Институционален апарат

През последните 20 години са направени големи промени в структурата на Съюза – 4 основни договора и пети, който предстои да бъде финализиран и ратифициран от 27-те държави-членки през следващите 12 месеца. Никой не беше в състояние да предвиди тези събития, нито техните последици.

За гражданите на ЕС обаче, една почивка от институционални промени би била добре дошла, не само за да могат да разберат какви отговорности има ЕС, но и какви действия предприема той за справянето с предстоящите глобални предизвикателства. Затова всякакви бъдещи промени на институционалния апарат на Съюза следва да се правят само с цел да се подобри ефективността и прозрачността, необходими за извършване на възложените му задачи.

С цел подпомагане на Съюза да придобие по-активна роля на световно ниво, би могло да се използва по-гъвкава форма на „засилено сътрудничество“, която би повишила осъществимостта и приемствеността в процеса на формиране на нови политики. Засиленото сътрудничество на желаещите и можещите би позволило на страните да търсят сътрудничество именно в областите, в които има истинска необходимост, а не да бъдат принуждавани да сътрудничат там, където искат да бъдат независими.

Ефективна администрация

Необходимо е да се обърне повече внимание на компетентното и ефективно изпълнение на политиките на Съюза. Преговорите за нови договори или за приемането на нови държави (като България и Румъния) служи за дълга завеса, за да се отклони вниманието от всекидневните въпроси. Европейските граждани искат да знаят, че средствата се управляват правилно, и да участват в дебатите и решенията, предприемани от Съюза.

Трябва да се положат сериозни усилия за използване на нови технологии, особено интернет, за улесняване на участието на европейците в дейностите на ЕС, както по отношение на формирането на политиката, така и в процеса на вземане на решения. Предстоящите предизвикателства ще дадат възможност значими въпроси да бъдат решавани с участието на тези, които искат да бъдат чути.

Многополюсният свят: ключова роля на трансатлантическото партньорство

АНАЛИЗ

Досега анализирахме световните предизвикателства и разгледахме подробно 4 основни значими области през следващите 20 години. Ще трябва да се разработят нови политики и различни участници ще трябва да бъдат приспособени към глобалната система, тъй като светът става по-многополюсен. Географските региони, които ще продължат да имат съществена роля, без съмнение ще включват Китай, Русия, Индия, Близкия изток и Африка. Ако е вярно това, че анализираниите политически предизвикателства са дългосрочни по характер и ще налагат интензивно европейско сътрудничество, то също така е сигурно, че тези предизвикателства ще бъдат по-добре посрещнати от западна гледна точка, ако трансатлантическото сътрудничество се задълбочи за тази цел. Какво е настоящото състояние на това сътрудничество и какво би било неговото значение през 2025 г.?

Сериозното разногласие по отношение на Ирак между Съединените щати и някои от неговите европейски съюзници доведе трансатлантическото сътрудничество до безпрецедентно ниско ниво. Както се смяташе сред широк кръг от хора, краят на Студената война и разпадането на Съветския съюз, разкриха големи разлики в ценностите и интересите между двете страни на Атлантика, които преди това лежах скрити под първостепенната нужда да бъде спряан общ враг. Трансатлантическите отношения вървяха постепенно към неизбежно раздалечаване, ако не и окончателно разпадане. Нарасна страхът, че Европа ще започне да търси най-изгодния форум (т. нар. 'forum-shopping'), като пренебрегне ключовите взаимоотношения със Съединените щати в полза на еkleктична политика на конкуриращи се двустранни отношения.

Все пак до 2005 г. в трансатлантическите отношения отново имаше известна любезност и помирение. Лидерите от двете страни на Атлантика положиха усилия да оставят в миналото този период на разединение. Зад това сближаване отчасти стои привързаността към трансатлантическото сътрудничество. Въпреки някои неоспорими различия, трансатлантическите партньори продължават да споделят повече важни ценности и интереси, отколкото които и да е други два региона в света. Като се вземат предвид множеството политически и културни сходства и връзки, Съединените щати и Европа остават естествени партньори един за друг.

Освен тези прилики, по-важно беше осъзнаването и от двете страни, че Европа и Съединените щати са изправени пред сходни предизвикателства в една бързо променяща се световна среда и имат еднакво важна роля в успешното справяне с тях. Противно на често срещания образ на различаващи се интереси, по-широките политически цели от двете страни на Атлантика като цяло съвпадат: политическите управници, специалистите и обществото достигат до все по-голямо съгласие относно стратегическите предизвикателства, които ги очакват през 21-и век.

Така например както европейците, така и американците продължават да се възползват от предимствата и да виждат възможностите, които процесът на глобализация осигурява. Те обаче се чувстват еднакво неудобно от „тъмните страни“ на този процес. Американците и европейците имат сходни тревоги по отношение на икономическите и социалните последици от текущите промени в световната икономика. Конкуренцията от страна на Китай и Индия, например, и свързаните с това въпроси на заетостта, изнасянето на производството

навън и необходимостта от реформа на системите за осигуряване бяха основни теми на изборите за Конгреса през 2006 г., както и на изборите за президент на Франция по-рано тази година.

Лидерите и от двете страни съзнават много ясно нуждата от по-добро управление на процеса на глобализация и неговите последици. Съединените щати и Европейският съюз имат общ непосредствен интерес да приемат за членове очертаващите се икономически сили като Индия и Китай, за да ги включат в рамката на правилата, управляващи световната икономика. Те са единодушни също така, че е в интерес и на САЩ и на Европа да насърчават признаването и спазването на правилата, нормите и стандартите от страна на тези държави, независимо дали ще е в областта на пазарния достъп, правото на интелектуална собственост или безопасността на стоките.

Една често споменавана област на трансатлантическо разединение е световната сигурност. Макар че съществуват различия в приоритетите и подхода, като например правото и смисъла да се използва въоръжена сила, и двете страни са съгласни по отношение на точките в плана за сигурност: необходимостта да се ограничи разпространяването на средства за масово унищожение, да се води по-ефективна борба с международния тероризъм и да се подпомагат редица слаби и банкрутирани държави по света.

И от двете страни на Атлантика обществеността се тревожи за последствията от изменението на климата не само след публикуването на широко обсъждания доклад на Междуправителствения комитет по изменение на климата (IPCC). В тази връзка се осъзнава все по-ясно нарастващата конкуренция на световно ниво по отношение на енергийните ресурси и стратегическото значение на стабилните и сигурни енергийни доставки.

Списъкът на предизвикателствата, които се идентифицират и отвъд Атлантика, е дълъг и включва също така общите интереси при справянето с нарастващата нестабилност на Близкия изток и постигането на напредък в мирния процес между Палестина и Израел, напредването в областта на световното развитие, разрешаването на настоящата безизходност в преговорите за либерализиране на търговията и разпространяването на демократичните ценности и управление.

При обсъждането на обхвата на засиленото трансатлантическо сътрудничество често се пренебрегва един негов аспект. От началото на 1990-те години Съединените щати и Европа се намират в период на безпрецедентна икономическа интеграция, която на практика създаде една трансатлантическа икономика. Въпреки големия шум около напредъка на Китай и Индия, Съединените щати и Европейският съюз остават един за друг най-важният източник и дестинация за чужди преки инвестиции. Икономическите отношения между САЩ и ЕС възлизат на 3 трилиона долара годишно и двете икономики са свързани помежду си чрез чужди инвестиции и операции на чужди клонове (най-задълбочените форми на икономическа интеграция), а не само от двустранна търговия (най-повърхностната форма на интеграция). На практика трансграничният обмен възлиза само на 20 % от трансатлантическата търговия.

Взаимните инвестиционни потоци остават значително по-високи от инвестициите на САЩ и на ЕС в Китай, Индия или където и да е другаде. Същото важи и за оборота и печалбите, извлечени от американски и европейски компании от операции, осъществени на съответната друга страна на Атлантика. Трансатлантическата икономика поддържа пряко 14 милиона работни места от двете страни на Атлантика.

В резултат на по-високата степен на трансатлантическа икономическа интеграция, политиката и нормативните решения от едната страна на Атлантика имат все по-голямо влияние върху бизнеса и потребителите от другата. Въпреки това, докато трансатлантическата икономика е факт в сферата на бизнеса, политически управници имат да навакват. Рамката на засилено сътрудничество в политиката и законодателството между САЩ и ЕС е в процес на развитие.

Както Джоузеф Кинлан твърди, трансатлантическите пазари са водещи в процеса на глобализация. В резултат на нивото на трансатлантическа икономическа интеграция, Съединените щати и Европа – съвсем буквално – просто не могат да си позволят трансатлантическо разцепване. Тяхното икономическо процъфтяване и сигурност са все повече взаимно свързани. Следователно нито една от страните не би могла да гледа на трансатлантическата икономика като на даденост. Всъщност САЩ и ЕС имат общ интерес от задълбочаването на трансатлантическата икономическа интеграция, която би служила не само за повишаване на икономическия растеж и просперитет в трансатлантическите региони. Тя също така би застраховала САЩ и ЕС срещу по-сериозни търговски дисбаланси с нарастващите икономически сили и нестабилността на световната икономика, което ще съгъства тяхното издигане.

С цел запазване на първенството на трансатлантическата икономика и развиването на нейния пълен потенциал е необходимо засилено трансатлантическо сътрудничество при вземането на решения в областта на икономиката и законодателството и премахване на все още съществуващите нетарифни бариери в търговията и инвестициите, т.е. да се завърши трансатлантическият пазар. Рамката за задълбочаване на трансатлантическата икономическа интеграция, приета на срещата на най-високо равнище между САЩ и ЕС през 2007 г., представлява важна стъпка в тази посока. Въпреки това, за да успее тази дългосрочна инициатива, ще бъде необходимо устойчиво политическо лидерство и визия на най-високо политическо равнище.

Като се имат предвид общите им ценности и интереси, силните им икономически и политически връзки и дългогодишният опит на успешно сътрудничество, страните от Европейския съюз и Съединените щати остават едни за други естествени и необходими партньори в преодоляването на световните предизвикателства, пред които са изправени. Ако действат самостоятелно, нито Съединените щати, нито Европейският съюз могат да се надяват да успеят. Освен това, техните отношения с трети страни не са достатъчно задълбочени като трансатлантическото партньорство, за да имат същия шанс за успех.

Трансатлантическите партньори са в изгодна позиция да се справят заедно с предизвикателствата. В обозримо бъдеще Съединените щати ще останат единствената световна свръхсила със сериозна политическа, икономическа и военна сила и световно влияние, а Европейският съюз вече е най-голямата интегрирана икономика в света. Взети заедно, ЕС и САЩ представляват над 40 процента от световния БВП и все още имат водеща роля и значително влияние сред международните организации като Обединените нации, Световната търговска организация, Международния валутен фонд и Световната банка. Когато се обединят около определени норми или регламенти, те често създават нов „златен стандарт“. Тези региони са двата най-големи донора в областта на развитието и имат важно политическо влияние в целия свят.

В този контекст възможностите за засилено трансатлантическо сътрудничество, което е в интерес и на двете страни, са доста големи. Успешното справяне с изложените по-горе предизвикателства ще зависи от повишеното

сътрудничество между ЕС и САЩ и тяхното лидерство. И от двете страни обаче съществуват пречки, които усложняват сътрудничеството.

Някои от основните предизвикателства за засилено сътрудничество между САЩ и ЕС са пряко свързани с обсъжданите в предходната глава въпроси. Европейският съюз ще бъде по-ефективен, ако увеличи своите усилия да бъде по-влиятелен участник на световната сцена и съответно световен партньор на Съединените щати. Също така ЕС ще трябва да консолидира своите институционални структури, процедурите за вземане на решения, възможностите си и особено компетенциите си в областта на външната политика. Съединените щати, от друга страна, ще трябва да дадат повече власт на своите партньори в едно равноправно партньорство. По-важно в случая е, че сред политическите управници в Съединените щати е налице тенденция да гледат на трансатлантическите отношения през една донякъде ограничена, ориентирана към колективната сигурност призма на двустранни отношения и членство в НАТО.

Тези два аспекта сочат по-скоро за липса на структура в отношенията между САЩ и ЕС. От една страна, не е постигнат голям напредък в разрешаването и реструктурирането на отношенията между НАТО и Европейския съюз. От друга страна, което може би е по-важно при разглеждането на предизвикателствата пред трансатлантическите партньори, на ЕС и САЩ все още им липсва солидна база и всеобхватна рамка за структурирано сътрудничество. Новата трансатлантическа програма от 1995 г. се оказва недостатъчна за установяването на ефективно сътрудничество, главно поради само частичното изпълнение на предвидените в нея мерки, и днес тя е твърде неактуална. Между Съединените щати и Европейския съюз се провеждат множество временни и специфични за даден сектор диалози и други форуми за обмен и сътрудничество. За ефективно сътрудничество ще са необходими по-постоянни и добре структурирани модели на сътрудничество, които да осигурят политически контрол на високо равнище и от двете страни.

Най-накрая, различаващите се интереси и подходи между Съединените щати и Европейския съюз, които без съмнение съществуват, ще трябва да бъдат управлявани по-ефективно. Някои от тях се дължат на различията в политическата култура и географското разположение. Така например, докато ЕС разглежда своите отношения с Китай главно от икономическа гледна точка, САЩ гледа на Китай като предизвикателство за политиката и сигурността в резултат на ролята, която има в региона, и ангажиментите към Япония и Тайван. Други различия обаче са изострени от високо морални спорове като например смъртната присъда или генетично модифицираните организми.

ВЪЗМОЖНИ ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕЙСТВИЯ

Макар че другите двустранни отношения между Европейския съюз и трети страни са важни, не всички двустранни отношения са равнопоставени и на този етап Съюзът трябва да осигури партньорството със Съединените щати да бъде отразено на всички нива на действие. Като работят в тясна връзка, те могат да развият близки отношения с други ключови съюзници като Япония и Индия, за да се справят с очакваните ги предизвикателства.

За да бъде ефективен този фундаментален подход към световните въпроси през XXI век, е необходимо да бъдат предприети конкретни мерки. Ние трябва да:

- признаем, че е живеем в един многополюсен свят: значението на съвместната работа на трансатлантическите партньори за западните интереси и ценности е по-голямо от всякога, най-вече в намирането на обща основа за преодоляване на световните предизвикателства;

- осигурим ефективна структура на връзката между НАТО, ЕС и САЩ – свързването със съюзници на глобална основа – с цел преодоляване на предизвикателствата;
- насърчаваме съвместните действия между ЕС и САЩ, където е възможно, особено на световни и регионални форуми; да се установи договор за партньорство между ЕС и САЩ за подкрепа на подобни действия;
- се стремим до 2015 г. да бъде завършен трансатлантическият пазар с цел задълбочаване на двустранния обмен и насърчаване на световния икономически растеж;
- да изградим тясно сътрудничество в областта на енергетиката и околната среда между трансатлантическите партньори за предприемане на действия на световно равнище;
- поставим като приоритет за съвместното сътрудничество между ЕС и САЩ проблема с банкрутиралите държави – развиването на подобен подход би могло да наложи преразглеждане на чуждестранната помощ от ЕС и операциите за чуждестранно подпомагане на САЩ с цел създаване на по-стабилен механизъм за конкретизиране на сътрудничеството и участието на ЕС и САЩ;
- формулираме примерна съвместна стратегия за сигурност, основана на съществуващи текстове (САЩ – 2006 г./ЕС – 2003 г.), която да е свързана с преразглеждането на стратегическата концепция на НАТО;
- най-накрая, да признаем необходимостта от съществена реформа на ООН, която да отрази различните интереси на световно ниво през 2025 г.

V. Заключение

Погледът към 2025 г. не ни позволява да направим точна оценка на условията, които ще съществуват тогава. В настоящия документ обаче ясно са очертани няколко тенденции, които не могат да бъдат пренебрегнати от европейските политически управници. Набляга се на значимостта на всяка от тези тенденции и след това се стига до заключение относно действията, които следва да бъдат предприети от отговарящите за програмите на политическите партии. Най-важните точки от документа са следните:

- Наблюдава се значителна промяна в развоя на обсъжданите въпроси, като се преминава от конституционните към предстоящите предизвикателства на световно ниво; скоростта на промяната нараства; остава впечатлението, че Европа не се приспособява достатъчно бързо;
- Тези предизвикателства са изключително значими по мащаб и дълбочина. Те са също така с дългосрочен характер и не могат да бъдат разрешени с краткосрочни решения;
- В развиващата се световна среда никоя държава-членка не е способна сама да се справи с предизвикателствата. ЕС трябва да играе съществена роля при осъзнаването на значението на тези предизвикателства за европейските граждани, като ги насърчи да гледат напред с оптимизъм и увереност;
- В един многополюсен свят Европа трябва да бъде свързана с всички участници на световната сцена, но трансатлантическите връзки ще са от особено значение за справяне с предизвикателствата, особено по отношение на икономиката, енергията и околната среда, както и въпросите за сигурността. Ще е необходима нова структура на трансатлантическото партньорство;
- В един свят на глобализация, основан на цифровата икономика, основната значима единица ще бъде индивидът. Поради това бюрократичността на ЕС и неговите държави-членки ще трябва да се приспособи с цел подобряване на европейското управление. Обществеността търси използването на новите технологии, за да държи отговорни политическите лидери, да обсъжда идеи и да провежда кампании за промени в политиката.
- ЕС следва да се концентрира по-малко върху разширяването на границите на изток: време е да се установят границите на ЕС и да се определи един сериозен период от време за укрепване на вътрешната сплотеност на Съюза. Трябва да се отделят повече време и усилия за справяне с неотложните въпроси, по-специално в следните области на политика:
 - Световна конкурентоспособност: необходимостта от радикална революция на информационните технологии в ЕС в областта на образованието, иновациите и предприемачеството, по-специално по отношение на конкуренцията в образователната система;

- Демографски проблеми и имиграция: ще се наблюдават дълбоки последици върху всички аспекти от европейския начин на живот с едно застаряващо население – пенсии, транспорт, жилища и т.н.; по-специално ще трябва да се признае необходимостта от промяна на трудовия пазар за работа на половин работно време и по-висока селективност на имиграционната политика;
- Тероризъм и сигурност: ние трябва да гарантираме оцеляването на западната демокрация и да подчертаем ясно същността на радикалните идеологии, като се обърне специално внимание на развиването на межкултурни връзки и прочие; популяризирането на демокрацията и човешките права по целия свят трябва да продължи да бъде приоритет за Съюза;
- Енергетика и околна среда: ние трябва да се изправим пред предизвикателството от изменението на климата като насърчим изследванията и инвестициите в търсенето на нови технологии, които могат да подобрят начина, по който ние на запад живеем във и със заобикалящата ни среда; спешно се нуждаем от разработване на нови технологии като водородните горивни клетки с цел намаляване на зависимостта на Европа от сигурността на снабдяването от Близкия изток/Русия. Отново трябва да се изгради общ консенсус около ядрената енергия;
- Трябва да си дадем сметка, че всички тези предизвикателства са взаимно свързани. Иновациите са свързани с демографията и имиграцията; имиграцията е свързана с тероризма и сигурността; сигурността е свързана с екологичните и енергийните проблеми;
- Най-накрая, ако този документ е от полза като предупреждение към политически управници за бъдещите опасности, той би трябвало да се осъвременява редовно, тъй като връзката между различните въпроси със сигурност ще се изменя в хода на събитията. До... 2012 г.?

Европейска мрежа за идеи

EPP-ED, European Parliament, Rue Wiertz, 1047 Brussels, Belgium

www.ein.eu